

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

RAPORT

DREPTURILE OMULUI ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Retrospectiva anului 2019

CHIȘINĂU 2020

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație.

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Punctele de vedere exprimate în Raport reflectă opinia și poziția Asociației Promo-LEX. Acestea nu pot fi interpretate sub nici o formă ca reflectând opinia și poziția National Endowment for Democracy (NED).

Raportul este realizat în cadrul proiectului: „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED).

CUPRINS

ABREVIERI	4
INTRODUCERE	5
1. CONTEXT GENERAL	6
1.1 AUTORITĂȚILE CONSTITUȚIONALE ALE REPUBLICII MOLDOVA	6
1.2 AUTORITĂȚILE FEDERAȚIEI RUSE	12
1.3 ROLUL ȘI IMPLICAREA ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE	14
1.4. ADMINISTRAȚIA DE FACTO A REGIUNII TRANSNISTRENE	18
2. PROBLEME ACTUALE	19
2.1 DREPTUL LA LIBERTATE ȘI SIGURANȚĂ	19
2.2 DREPTUL DE A NU FI SUPUS TORTURII ȘI RELELOR TRATAMENTE	20
2.3. LIBERTATEA DE EXPRIMARE ȘI LIBERTATEA DE ASOCIERE	22
2.4 VIOLENȚA ÎN FAMILIE	24
2.5 DREPTURILE ELECTORALE (DREPTUL DE A ALEGE SI DE A FI ALES)	25
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	29

LISTA ABREVIERILOR

APCE	Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei
CEDO	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
COE	Consiliul Europei
CTEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CUC	Comisia Unificată de Control
GOTR	Grupul Operativ al Trupelor Ruse
MGB	pretinsul minister al securității (KGB) al regiunii transnistrene
ONG	Organizație neguvernamentală
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
RMN	Autoproclamata republica moldovenească nistreană
ASP	Agenția Servicii Publice

Prezentul raport este o ediție periodică, realizată în cadrul Programului Drepturile Omului al Asociației Promo-LEX. Raportul include constatările cu privire la situația de fapt din regiunea transnistreană a Republicii Moldova în domeniul drepturilor omului, pentru perioada anului 2019. Pentru expunerea constatărilor, au fost aplicate metode de monitorizare și cercetare, în special: analiza evenimentelor legate de procesul politic de negocieri, analiza legislației locale din stânga Nistrului, analiza proceselor și politicilor publice dezvoltate de autoritățile constituționale, prezentarea celor mai relevante cazuri de încălcare a drepturilor omului, expunerea constatărilor instanțelor internaționale, evoluția angajamentelor asumate în comun de către autoritățile constituționale de la Chișinău și administrația de facto a regiunii transnistrene, precum și formularea unor concluzii relevante.

Pentru că problemele cu care se confruntă locuitorii regiunii transnistrene sunt sistemice și marea lor majoritate nu se limitează în timp, Promo-LEX și-a asumat angajamentul să monitorizeze în limitele capacităților sale, cele mai grave probleme. Astfel, fiecare raport semestrial/anual elaborat de către Asociația Promo-LEX reprezintă în mod implicit o evaluare și apreciere consecventă a problemelor enunțate în rapoartele și analizele precedente.

Necesitatea elaborării unui asemenea produs a fost determinată de faptul că drepturile omului sunt puțin promovate și nu pot fi apărate eficient în regiunea transnistreană, inclusiv din cauza unui spațiu restrâns pentru activitatea societății civile independente. Drepturile omului în acest teritoriu practic nu sunt monitorizate de vreo instituție specializată locală, națională sau internațională. Puținele organizații independente din regiune rămân sub o monitorizare strictă din partea presupusului serviciu de securitate local ("MGB"). Între timp, Federația Rusă continuă să joace rolul decisiv în consolidarea regimului de facto din Tiraspol prin suport economic, politic și militar oferit generos și necondiționat, contrar normelor de drept internațional și statutului său în contextul reglementării problemei transnistrene. Totodată, politicile publice și strategiile menite să promoveze și să apere drepturile și libertățile fundamentale ale omului, promovate de către autoritățile constituționale, rămân insuficiente, fără impact și nu își ating scopul. În aceste condiții, administrația de facto nu poartă nicio responsabilitate pentru abuzurile și acțiunile ce încalcă grav drepturile omului, continuând să beneficieze de impunitate totală pentru faptele săvârșite de agenții lor împotriva locuitorilor din acest teritoriu.

Terminologia folosită în textul Raportului nu poate implica nicio poziție politică a autorilor și nu poate fi interpretată sub aceste aspecte. Utilizarea unor termeni precum "Legislație locală", "Președinte RMN", "Ministru" etc. nu presupune legitimarea acestora ori recunoașterea de jure a acestor acte normative sau instituții de facto. Termenii sunt utilizați exclusiv pentru comoditatea cititorului și pentru a oferi o identificare cât mai exactă a documentelor și instituțiilor de facto. Prezenta ediție apare în cadrul proiectului „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul National Endowment for Democracy (NED). Opiniile exprimate în acest Raport aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al partenerilor sau finanțatorilor.

1. CONTEXT GENERAL

Situația drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova rămâne una dintre marile provocări ale anului 2019. În continuare această regiune rămâne închisă și inaccesibilă pentru instituțiile sau misiunile de monitorizare reală a drepturilor omului. Drept impact, cei aproximativ 400 000 locuitori, dintre care [peste 330 000 cu cetățenia Republicii Moldova](#), sunt lipsiți de mecanisme eficiente de protecție a drepturilor lor. Ținând cont de specificul acestei regiuni, vom trece în revistă cele mai importante evenimente și acțiuni ale actorilor relevanți care pot și trebuie să faciliteze procesul de promovare și protecție a drepturilor omului în teritoriul necontrolat de autoritățile constituționale moldovenești.

1.1 AUTORITĂȚILE CONSTITUȚIONALE ALE REPUBLICII MOLDOVA

Activitatea Parlamentului

La 24 februarie 2019 în Republica Moldova au avut loc Alegeri Parlamentare, organizate în baza sistemului electoral mixt. Astfel, pentru prima dată alegătorii din regiunea transnistreană și-au ales doi reprezentanți în [Parlamentul țării](#). Candidații independenți, Oleinic Alexandr și Viorel Melnic (circumscripția electorală (CE) 47 (orașele Camenca, Râbnița, Dubăsari și Grigoriopol) și CE 48 (or. Slobozia, municipiile Tiraspol și Bender).

Vom remarca faptul că la 17 iulie 2019 Viorel Melnic [și-a depus mandatul de deputat](#), iar la 20 octombrie au avut loc alegeri parlamentare noi pentru această circumscripție. Mandatul lui Vitalii Evtodiev a fost [validat de Curtea Constituțională la 31 octombrie 2019](#).

Analizând activitatea celor 2 deputați în Legislativul țării, nu am constatat implicarea lor în acțiuni de promovare sau protecție a drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Nu au fost înregistrate întâlniri cu locuitorii regiunii transnistrene sau activități de documentare a cazurilor și problemelor pe teren. De asemenea, vom constata că nu au fost inițiate procese de consultare publică sau înregistrate inițiative legislative ce țin de situația din regiunea transnistreană, inclusiv privind protecția drepturilor și intereselor locuitorilor.

Totodată, salutăm activitatea altor deputați în zona de securitate și [vizitele](#) lor în localitățile din stânga Nistrului, care au documentat problemele locuitorilor satelor Cocieri, Corjova și Molovata Nouă din raionul Dubăsari.

Un indicator al activității Parlamentului îl reprezintă planurile de acțiuni, elaborate de către [comisiile permanente](#), precum și subiectele abordate pe parcursul anului la ședințele acestor comisii. Spre exemplu, [Comisia securitate națională, apărare și ordine publică](#) în octombrie 2019 a abordat problema cadrului juridic existent și practicile utilizate pentru exercitarea controlului asupra rotației militarilor Federației Ruse din componența batalionului de pacificare și Grupul Operativ al Trupelor Ruse (GOTR). Reamintim în acest context că la 2 mai 2017, [Curtea Constituțională](#) a declarat neconstituțională dislocarea pe teritoriul R. Moldova a oricăror trupe sau baze militare, conduse și controlate de către state străine.

Analizând subiectele din cadrul celor 8 ședințe ale [Comisiei drepturile omului și relații interetnice](#) în anul 2019, constatăm că aparent nu au fost abordate probleme specifice referitoare la promovarea și protecția drepturilor omului în regiunea transnistreană.

Activitatea Președinției

Ca urmare a activității Președintelui Republicii Moldova Igor Dodon, putem aprecia că relațiile moldo-ruse s-au intensificat în ultimii ani.

În 2019, Președintele Igor Dodon a efectuat cel puțin 8 vizite oficiale în Federația Rusă: [29 - 31 ianuarie](#), [5 aprilie](#), [30 mai](#), [6 iunie](#), [2 septembrie](#), [7 septembrie](#), [9 octombrie](#), [19 - 20 decembrie](#). Potrivit informațiilor publice, problema transnistreană a fost abordată numai de 2 ori (în ianuarie și la 7 septembrie 2019) și nu au avut vreun impact.

Înainte de ultima sa vizită la Moscova, Asociația Promo-LEX a expediat repetat o adresă Președintelui privind necesitatea implicării sale în facilitarea executării prevederilor Hotărârii CtEDO în [cauza Catan](#) de către executivul de la Moscova. Documentul expediat de Promo-LEX în numele celor 170 de reclamanți a rămas fără răspuns. Președinția nu a comunicat dacă problema executării angajamentelor internaționale ale Guvernului Federației Ruse față de reclamanții din Moldova a fost abordată sau discutată cu autoritățile competente rusești.

Cele mai multe întreveneri diplomatice la Chișinău, Președintele RM le-a avut cu Oleg Vasnețov, Ambasadorul Federației Ruse (cel puțin 21 întâlniri). Potrivit comunicatelor de presă, doar [o singură dată](#) au fost abordate problemele locuitorilor regiunii transnistrene, în particular situația secțiilor de vot deschise pentru scrutinul parlamentar din 24 februarie 2019.

În același timp, Republica Moldova a vizitată de diverse delegații oficiale din Federația Rusă, care s-au întreținut cu Președintele Republicii Moldova (reprezentantul special al Președintelui rus pentru dezvoltarea relațiilor comerciale și economice cu Republica Moldova, viceprim-ministrul Dmitri Kozak, Ministrul Agriculturii și copreședintele Comisiei interguvernamentale moldo-ruse, Dmitri Patrușev și Viceministrul de Externe al Rusiei, Grigore Karasin).

Atât discuțiile de la Chișinău cât și cele de la Moscova, cu oficiali ai Federației Ruse, nu au implicat abordarea problemelor de drepturile omului din regiunea transnistreană. Referindu-se la problematica transnistreană, părțile au făcut de cele mai deseori un [schimb de opinii](#) privind rezultatele întrevederilor cu participanții formatului “5+2”.

Una dintre cele mai mediatizate întâlniri ale Președintelui în anul 2019 a fost cu Serghei Șoigu, Ministrul Apărării al Federației Ruse. Aceasta a fost prima vizită a unui Ministru rus al Apărării în Republica Moldova, în 28 de ani de independență. În cadrul acesteia s-a discutat despre reluarea [procesului de lichidare a munițiilor](#) stocate în Cobasna.

În perioada 22 septembrie 2019 – 27 septembrie 2019 Președintele Dodon a rostit un [discurs de la tribuna Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite \(ONU\)](#). Problema respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană, precum și neexecutarea angajamentelor Federației Ruse au fost ignorate, deși precedentul Președinte Nicolae Timofti, de la aceeași tribună ONU, [a solicitat expres la 27 septembrie 2012](#) retragerea trupelor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova. Același lucru l-a reiterat și Prim-ministru R.Moldova, Pavel Filip care la 29 septembrie 2018 în cadrul sesiunii a 73-a a

Adunării Generale ONU, [a făcut apel](#) la Federația Rusă să înceteze activitățile ilegale și să reînceapă fără întârziere și în mod necondiționat retragerea forțelor militare. Igor Dodon a ignorat [solicitările unor reprezentanți ai societății civile](#), inclusiv ale Asociației Promo LEX, despre necesitatea unui apel cu privire la respectarea de către Federația Rusă a angajamentelor sale internaționale.

În anul 2019, Igor Dodon [s-a întâlnit o singură dată](#) cu liderul de la Tiraspol, Vadim Krasnosleslki. Aceștia au discutat detalii referitoare la runda de negocieri în format 5+2 care a avut loc la Bratislava, precum și chestiuni ce țin de punerea în aplicare a aranjamentelor cunoscute sub numele de [Berlin Plus](#).

Igor Dodon a efectuat cel puțin 45 de vizite în teritoriu (Bălți, Soroca, Briceni, Fălești, Cahul, Comrat, Ungheni ș.a) însă foarte puține dintre acestea au fost în localități din zona de Securitate. Niciuna dintre vizite nu a fost efectuată în regiunea transnistreană sau cel puțin dedicată problemelor locuitorilor din estul țării.

Activitatea Guvernului

Pe parcursul anului 2019, la Chișinău au fost investite 3 Guverne, fiind numite în funcția de Viceprim-ministru pentru Reintegrare 3 persoane diferite. În Guvernul condus de Pavel Filip, până la 10 iunie 2019, responsabilă de domeniul reintegrării a fost Cristina Lesnic. În Guvernul condus de Maia Sandu, până la 12 noiembrie 2019, responsabil de domeniul reintegrării a fost Vasile Șova, urmat de Alexandru Flenchea în Guvernul condus de Ion Chicu.

Vasile Șova a [anunțat 4 domenii prioritare](#): 1. Respectarea drepturilor omului, în special dreptul la libera circulație, precum și unele elemente ce privesc democratizarea proceselor din regiunea transnistreană; 2. Problemele din domeniile economie și comerț, inclusiv aspectele legate de proprietate; 3. Crearea unui nou grup de lucru menit să contribuie la consolidarea măsurilor de încredere în sfera militară; 4. Instituirea premiselor necesare pentru ca în anul 2020 în formatul 5+2 să fie deschise discuțiile în toate cele trei coșuri și în mod special să fie concentrate eforturile spre reglementarea atotcuprinzătoare și durabilă a dosarului transnistrean.

În unul dintre primele briefing-uri ale sale, Alexandru Flenchea a declarat că autoritățile de la Chișinău vor insista asupra a [patru lucruri](#) vitale pentru locuitorii de pe întreg teritoriul Republicii Moldova: 1. libertatea de circulație, 2. drepturile omului, 3. activitatea școlilor cu predare în grafie latină și 4. unificarea spațiului fiscal și vamal. Este apreciabil faptul că în premieră din 4 domenii anunțate prioritare de către autorități, 3 se referă în mod direct la respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană.

Acțiunile desfășurate de către Guvern în această perioadă pot fi clasificate în 2 categorii: *acțiuni provizorii*, care sunt condiționate de anume evenimente (sărbători, condiții climaterice) și au un termen de acțiune prestabilit și *acțiuni de lungă durată*, care nu stabilesc niciun termen de acțiune.

La categoria *acțiunilor provizorii* încadrăm [simplificarea procedurilor de deplasare](#) pentru locuitorii raionului Dubăsari până la data de 31 martie 2019, prin punctele de trecere amplasate pe linia administrativă pentru autovehiculele ce transportă mărfuri de primă necesitate (produse alimentare, medicamente etc.), dar și pentru automobilele ce prestează servicii poștale. Aceste acțiuni au fost elaborate și asumate ca urmare a dificultăților generate de condițiile climaterice nefavorabile pe timp de iarnă și a riscului de sistare temporară a circulației feribotului (bac) care traversează râul Nistru (Molovata - Molovata Nouă).

Suplimentar în perioada Sărbătorilor de Paște (25 aprilie și 7 mai 2019), persoanele care au circulat în regiunea transnistreană au beneficiat de un [regim simplificat de trecere](#).

Acțiuni de lungă durată

În vederea facilitării liberei circulații, de la [1 noiembrie 2018](#) parțial și din [11 februarie 2019](#) integral, elevii și profesorii instituțiilor de învățământ din regiunea transnistreană, subordonate autorităților constituționale, circulă cu autobuzul școlii, în baza carnetelor de elev și a legitimațiilor de profesori de tip nou.

La 3 aprilie 2019 Guvernul a aprobat [Programul activităților de reintegrare a țării pentru anul 2019](#), compus din 35 activități conexe realizării obiectivului guvernamental de reintegrare a țării. Activitățile au fost sau urmează a fi implementate de către autoritățile publice locale și centrale în 34 de localități amplasate în Zona de Securitate, beneficiari fiind locuitorii de pe ambele maluri ale Nistrului. La fel ca în anii precedenți, fiecare din cele 8 instituții de învățământ au beneficiat de ajutor unic în valoare de 100 mii lei. Potrivit Biroului Politici de Reintegrare, în perioada anilor 2011 - 2019 au fost implementate 11 programe privind activitățile de reintegrare a țării, cu alocarea a circa 96,7 mln. de lei din bugetul de stat și realizarea a 358 proiecte.

La 29 mai 2019, Guvernul a aprobat [Instrucțiunile cu privire la certificarea faptelor de stare civilă produse și consemnate în localitățile din stânga Nistrului și municipiul Bender](#). Astfel, cetățenii domiciliați în regiunea transnistreană pot obține de stare civilă, în conformitate cu art.13¹ din [Legea nr.100/2001](#). Modificarea mecanismului legal de documentare a populației din stânga Nistrului a survenit după mai multe litigii și plângeri din partea a numeroși locuitori din acest teritoriu, unii dintre care au fost reprezentați în instanțe de Asociația [Promo-LEX](#).

Din 16 septembrie 2019 [a fost anulat](#) mecanismul de notificare scrisă prealabilă pentru deplasările private ale persoanelor cu funcții de demnitate publică / funcții publice de conducere în instituțiile constituționale ale Republicii Moldova, care intenționează să circule spre teritoriul aflat în afara controlului autorităților constituționale. În cazul deplasărilor de serviciu ale persoanelor menționate, procedura de notificare și de coordonare pe linia reprezentanților politici se menține.

În perioada 4 - 5 noiembrie 2019, în Germania a fost organizată a 8-a [conferință bavareză](#) cu genericul „*Măsurile de consolidare a încrederii în procesul de reglementare a conflictului transnistrean*”. În cadrul acestei platforme de discuții neformale au fost organizate 3 ateliere tematice: economie, educație și libera circulație.

Monitorizarea implementării deciziilor protocolare

[Deciziile protocolare](#) sunt actele semnate în cadrul procesului de reglementare transnistreană. Monitorizarea executării acestor acte determină implicit monitorizarea angajamentelor asumate anterior de către autoritățile constituționale și de către administrația regiunii transnistrene.

Decizia protocolară cu privire la aplicarea apostilei pe actele de studii din regiunea transnistreană

Procedura de apostilare a diplomelor, eliberate de Universitatea ”Taras Șevchenko” din Tiraspol, a fost elaborată și agreată la nivelul experților sectoriali de pe ambele maluri ale Nistrului. S-a ținut cont de recomandările formulate de experții europeni (caracterul neutru al diplomei și al ștampilei și evitarea utilizării unor însemne pseudostatale), dar și exigențelor stabilite prin Convenția de la Haga privind

suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine. Se dorește ca acest mecanism să ofere oportunități tinerilor din stânga Nistrului să-și continue studiile nu numai în Federația Rusă ci și în alte țări, în care diplomele eliberate de administrația de facto nu sunt recunoscute. Potrivit [OSCE](#), în perioada 23 martie 2018 – aprilie 2020 au fost apostilate cel puțin 336 diplome.

[Decizia protocolară cu privire la participarea în traficul rutier internațional a autovehiculelor din regiunea transnistreană care nu desfășoară activități comerciale 1](#)

La 4 ianuarie 2019 au intrat în vigoare modificările la [Legea nr.170/2018 cu privire la înmatricularea unor mijloace de transport și modificarea unor acte legislative](#). Astfel, ca urmare a modificărilor, de mecanismul înmatriculării numerelor neutre, beneficiază și proprietarii mijloacelor de transport domiciliați în unele localități aflate în zona de securitate.

La 24 aprilie 2019, [Biroul politici de reintegrare a comunicat](#) că pe parcursul a 8 luni de implementare a mecanismului, în oficiile teritoriale ale Agenției Servicii Publice de la Râbnița și Tiraspol au fost înregistrate 2905 mijloace de transport și 755 documente (comodate).

Suplimentar, până la 24 aprilie 2019 erau preschimbate 3305 de permise, dintre care 1143 în primele 4 luni ale anului 2019. Aceasta reprezintă o tendință pozitivă având în vedere că preschimbarea permiselor de conducere nu a constituit obiect al deciziei protocolare.

[Decizia protocolară cu privire la realizarea mecanismului din anul 2006 \(accesul la terenurile agricole din raionul Dubăsari\)](#)

La 17 iulie 2018 CtEDO a pronunțat Hotărârea în [cauzele Sandu și alții vs Moldova și Rusia, nr.21034/05 și altele 7](#). Potrivit paragrafului 82 al Hotărârii, Curtea a menționat că:

- ”nu vede vreun temei juridic în obligarea reclamanților de a încheia contracte de arendă cu autoritățile ”rmn” ca o condiție pentru a-și cultiva pământul.
- nu vede vreun temei juridic pentru restricționarea fără motiv a accesului la terenurile pe care cineva le deține în proprietate sau le arendează în mod legal.”

În realitate, de la 1 august 2018, deținătorii de terenuri au avut acces la proprietatea lor numai în cazul în care au îndeplinit următoarele condiții:

- au prezentat titlurile de proprietate și alte documente relevante (contracte de arendă) administrației de facto a or. Dubăsari;
- au obținut certificate de folosință temporară asupra terenurilor lor.

Prevederile contravin dreptului de proprietate, însă acest mecanism a fost considerat drept unica posibilitate de a obține acces la terenuri, după mai mult de 4 ani de interdicții și restricționări.

[Decizia protocolară despre funcționarea școlilor moldovenesti care folosesc alfabetul latin](#)

Prevederile p.7 recunosc necesitatea creării condițiilor adecvate pentru procesul educațional în instituțiile de învățământ din stânga Nistrului, aflate sub jurisdicția autorităților constituționale. Principala problemă în acest sens o reprezintă refuzul administrației de facto de a restitui sediile vechi ale acestor instituții, confiscate în 1999 și 2004.

Presiunile și acțiunile de intimidare asupra profesorilor au continuat, anul 2019 fiind marcat de incidente cu caracter discriminatoriu și abuzuri împotriva instituțiilor de învățământ. Mediul de activitate rămâne unul ostil, alimentat de propagandă și îndoctrinare permanentă a locuitorilor cu știri false.

Activitatea Comisiei Unificate de Control (CUC)

Comisia Unificată de Control s-a întrunit de cel puțin 41 de ori pe parcursul anului 2019. Delegația autorităților constituționale în CUC au raportat circa 91 de incidente, care se referă la:

Acțiuni abuzive ale structurilor de facto privind instalarea posturilor de control

- În perioada 18 – 22 ianuarie 2019 au instalat posturi mobile vamale și grăniceri la intersecția unor străzi ce separă localitățile Tighina și Varnița, dar și la stația de cale ferată Bender-2.
- În februarie 2019 au efectuat lucrări de extindere a infrastructurii și instalarea unor obiecte cu destinație necunoscută la postul de control din Doroțcaia. Ieșirea observatorilor militari pentru constatarea acțiunilor menționate nu a fost posibilă, fiind blocată de reprezentanții administrației din Tiraspol în CUC.
- În martie 2019 activizarea patrulelor mobile de presupuși grăniceri în Zona de Securitate (în preajma localităților Gâsca, Hagimus, Hârbovăț și nemijlocit în mun.Tighina).
- În luna mai 2019 a fost instalat un post de grăniceri în perimetrul localității Pohrebea.
- La 2 decembrie 2019 a fost instalat un post mobil de grăniceri la intersecția străzilor ce separă localitatea Varnița de mun.Tighina, blocând circulația liberă a cetățenilor și organizând controale suplimentare.

Cu referire la incidentele menționate, reprezentantul structurilor de forță transnistrene în CUC, nu a negat existența unor astfel de posturi mobile, mai mult ca atât, nici nu a exclus alte asemenea situații pe viitor.

Exerciții militare, blocarea accesului observatorilor militari

- 19 februarie 2019: organizarea unor exerciții militare în or.Tighina și s. Gîsca cu implicarea unui număr mare de reprezentanți ai formațiunilor paramilitare transnistrene, echipați cu arme și mijloace speciale. Reprezentantul Tiraspolului în Comandamentul Militar Întrunit a tergiversat intenționat pe durata a 2 ore acordul pentru deplasarea observatorilor militari la fața locului în vederea documentării abaterilor.
- 16 - 18 mai 2019: Prezența tehnicii militare și a reprezentanților diverselor formațiuni militarizate, în cadrul forumului „Tiras-2019” organizat pe teritoriul taberei „Dnestrovskie zori”, în localitatea Merenești, suburbie a or.Tighina (localitate cu regim sporit de securitate). Presa din regiunea transnistreană a mediatizat evenimentul dat, inclusiv orașelul militar amenajat și expoziția de armament, însă reprezentanții administrației de la Tiraspol nu au prezentat Comisiei Unificate de Control informațiile relevante necesare, inclusiv nu a informat din timp despre intențiile de a realiza o asemenea activitate în Zona de Securitate.
- Octombrie 2019: exerciții cu utilizarea armamentului de infanterie în proximitatea or. Râbnița, cu participarea colaboratorilor de miliție din orașele Râbnița, Camenca și Dubăsari. A fost semnalată desfășurarea exercițiilor militare cu utilizarea armamentului și a tehnicii de luptă de către o unitate paramilitară transnistreană dislocată în or. Dubăsari.

Limitarea libertății de circulații

- La 14 mai 2019 funcționari ai Biroului Politici de Reintegrare, au efectuat o vizită de lucru la școlile din regiunea transnistreană. Deși aceștia au respectat condițiile pentru astfel de situații, informând din timp reprezentanții administrației de facto, în privința acestora au fost aplicate procedurile valabile pentru cetățenii străini, adică cu limitarea „termenului de ședere”.
- La 20 iulie 2019, fără a se explica motivele, a fost refuzat tranzitul teritoriului controlat de administrația de facto pentru o familie domiciliată permanent în s.Molovata Nouă, Dubăsari.

Alte acțiuni unilaterale nejustificate

Ca urmare a [Decretului liderului de la Tiraspol din 25 ianuarie 2019](#), în care se menționa că localitatea Varnița, raionul Anenii Noi s-ar afla „temporar sub controlul Republicii Moldova”, locuitorii s.Varnița au recepționat o serie de [somații](#) de la administrația mun.Tighina, și anume:

- privind obligația de a se prezenta la administrația locală din s.Proteagailovca pentru înregistrarea imobilelor aflate în posesie, conectarea la serviciile de aprovizionare cu gaze naturale, achitarea impozitelor pe imobile etc.;
- privind aplicarea unor măsuri restricționare, inclusiv interzicerea de deplasare prin posturile de control din Zona de Securitate, în cazul în care nu se vor achita sumele pretinse și nu vor fi respectate prevederile somațiilor.

Între timp, la 13 mai 2019 reprezentanții mediatorilor și observatorilor în procesul de reglementare transnistreană din formatul 5+2 au fost informați despre faptul că [administrația de la Tiraspol renunță la aplicarea acestor prevederi](#).

La 31 martie 2019, între localitățile Chircăiești și Chițcani s-a înregistrat o [tentativă de reținere a 4 persoane, cetățeni ai Republicii Moldova](#) de către presupușii grăniceri transnistreni.

La 31 iulie 2019, în sectorul centru al Zonei de Securitate, un grup de persoane printre care angajați ai securității și ai miliției locale, au perturbat activitatea unei cariere de lângă s.Pohrebea (Primăria s.Coșnița). Invocând în mod nejustificat apartenența carierei la teritoriul administrat de cei din Tiraspol, aceștia au provocat altercații și au [agresat fizic](#) angajați ai poliției constituționale, care s-au prezentat pentru a asigura ordinea publică.

1.2 AUTORITĂȚILE FEDERAȚIEI RUSE

Implicarea directă și decisivă în evenimentele din anul 1992 și susținerea generoasă și necondiționată a regimului de la Tiraspol de către Federația Rusă a determinat CtEDO să constate că regimul de la Tiraspol a rezistat și s-a consolidat datorită suportului militar, economic, politic, etc. al Federației Ruse. Rusia, ignorând prevederile [Tratatului de prietenie cu Republica Moldova](#), dar și alte [obligatii internaționale](#) a continuat să ofere și în 2019 un suport puternic și necondiționat regimului de la Tiraspol.

Influență politică

În 2019, [oficiali ai Federației Ruse](#) au continuat să viziteze frecvent regiunea transnistreană a Republicii Moldova. În premieră, acest teritoriu a fost vizitat de către Ministrul rus al Apărării, [Serghei Șoigu](#), care a [înmânat decorații](#) nu doar ofițerilor și militarilor ruși dar și celor din structurile paramilitare transnistrene.

Alexandr Iaroșuk, deputat în Duma de Stat, Dmitrii Kozak, vicepremier al Federației Ruse, reprezentant special al Președintelui rus pentru dezvoltarea relațiilor comerciale și economice cu Republica Moldova, dar și alți oficiali diplomați ai Federației Ruse, care aflându-se în regiunea transnistreană au continuat să asigure administrația separatistă de [suportul necondiționat și generos al Federației Ruse](#). Aceștia [au promis ajutor](#) economic și social, simplificarea procedurii de acordare a cetățeniei ruse, dar și colaborare cu administrația regiunii pe domeniul științific, militar și economic.

La rândul lor, reprezentanții administrației de facto au continuat să organizeze vizite și întâlniri directe în Federația Rusă. În anul 2019, liderul de la Tiraspol V. Krasnoselskii a avut [6 astfel de vizite](#) la Moscova. Caracterul acestor vizite și întâlniri este unul oficial, comportament care contravine statutului declarat al Federației Ruse în cadrul formatului de reglementare transnistreană 5+2, în timp ce [mesajele transmise de înalți oficiali ruși](#) sunt contrare declarațiilor și poziției oficiale a Federației Ruse, atât la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului cât și de la diverse tribune internaționale.

Support economic

Federația Rusă a continuat să transfere de 2 ori pe ani administrației de facto sume importante de bani, sub forma unor ajutoare umanitare. La [11 aprilie 2019](#) și [29 noiembrie 2019](#), Tiraspolul a recepționat ajutoare destinate celor peste 146 mii de pensionari din stânga Nistrului. Ajutoarele financiare acordate se ridică la suma totală de peste 2,5 mln euro. Suportul direct acordat regiunii transnistrene a Republicii Moldova contravine Acordurilor bilaterale (Rusia-Moldova) și normelor dreptului internațional.

Influență militară

Grupul Operativ al Trupelor Ruse (GOTR) rămâne dislocat în regiunea transnistreană. Contrar angajamentelor anterioare, discuțiile despre retragerea de pe teritoriul Republicii Moldova sunt sporadice și fără o perspectivă previzibilă. În 2019 GOTR a fost implicat în exerciții militare clasice dar și în activități de educație militară pentru populația civilă locală.

Exercițiile militare au fost organizate ca regulă cu [mașini blindate](#), fiind simulate diverse acțiuni de luptă. Acțiunile ”patriotice, educative” de bărbăție” de regulă sunt desfășurate în contextul anumitor evenimente istorice precum [27 ani de la crearea Misiunii de Pacificare la Nistru](#), [74 ani de la Victoria în al II Război Mondial](#), etc. Militarii ruși oferă lecții de istorie elevilor și [organizează excursii](#) în muzeul orașelului militar sau la complexul memorial din cetatea Tighina, aflată în zona cu regim sporit de securitate.

În anul 2019 Asociația Promo-LEX a publicat un [studiu](#) ce se referă la impactul prezenței trupelor ruse asupra drepturilor omului. Documentul este parte a unui proiect mai larg, în care ONG-uri similare din Armenia și Ucraina au descris contextul și impactul prezenței trupelor ruse în zonele gri din aceste state asupra drepturilor omului. Influența Rusiei sub aspect militar în aceste state este pe alocuri identică, însă pentru Republica Moldova diferența o face jurisprudența CtEDO în care s-a constatat legătura directă între prezența militară rusă și încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană, fiind stabilită responsabilitatea autorităților ruse pentru situația drepturilor omului în acest spațiu al Republicii Moldova.

1.3 ROLUL ȘI IMPLICAREA ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Consiliul Europei

Instituțiile Consiliului Europei rămân cele mai eficiente mecanisme internaționale de protecție a drepturilor omului în [zonele gri](#), inclusiv în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO)

Hotărâri pronunțate

În anul 2019, CtEDO a pronunțat în privința R. Moldova 54 de hotărâri în 74 de cauze. Din numărul total, 16 hotărâri în 34 de cauze (peste 60%) se referă la violări ale drepturilor omului în regiunea transnistreană, care sunt depuse atât împotriva Republicii Moldova, cât și împotriva Federației Ruse.

La 18 iunie 2019, CtEDO a pronunțat 3 hotărâri:

- În cauza [Canter și Magaleas](#), CtEDO a constatat încălcarea art. 6 § 1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO) în privința reclamanților pentru că pretensele instanțe de judecată din regiunea transnistreană nu pot fi calificate ca ”tribunale stabilite de lege”. Suma prejudiciilor - 16 080 euro.
- În cauza [Cotofan](#), CtEDO a statuat că sechestarea automobilului reclamantului, și obligația ulterioară de a achita amenda pentru recuperarea acestuia a fost ilegală, astfel fiind încălcat art.1 Protocol 1 CEDO. Suma prejudiciilor - 5044 euro.
- În cauzele [Sobco și Ghent](#), CtEDO a reiterat că pretensele instanțe de judecată din regiunea transnistreană nu pot fi calificate ca ”tribunale stabilite de lege”, fiind încălcat art.6 §1 CEDO. Suma prejudiciilor - 8400 euro.

Toate sumele menționate mai sus, urmează a fi achitate de Guvernul Federației Ruse.

La 2 iulie 2019, CtEDO a pronunțat alte 3 hotărâri:

- Hotărârea [Antonov și alții](#) se referă la 3 cauze distincte, în care reclamanții au invocat violarea articolelor 3, 5, 8 și 13 CEDO. Curtea a constatat violarea art.3 al Convenției ca urmare a condițiilor proaste în care au fost deținuți cei 3 reclamanți. În privința unuia dintre ei, CtEDO a stabilit că acesta a fost supus relelor tratamente și nu i s-a acordat suficientă asistență medicală în locurile de detenție din regiunea transnistreană. Curtea a mai constatat violarea art.5 §1, art.8 și art.13 CEDO. Suma prejudiciilor - 60 000 euro.
- În cauza [Panteleiciuc](#), CtEDO a constatat încălcarea art.6 §1 și art.6 §3 CEDO, pe motiv că procesul de judecată a fost unul inechitabil ca urmare a lipsei garanțiilor procesuale – lipsa avocatului, interpretului, imposibilitatea efectivă de a se pregăti de proces sau de a fi prezent la audierile ”Judecătoriei Supreme de la Tiraspol”. Suma prejudiciilor - 9300 euro.
- În cauza [Beșleagă](#), CtEDO a constatat încălcarea articolelor 3, 5 §1, 6 §1, 10 și 13 CEDO, ca urmare a unei detenții timp de 15 zile în condiții inumane pentru exprimarea poziției politice a reclamantului. Suma prejudiciilor - 11250 euro.
- La 3 septembrie 2019, CtEDO a pronunțat hotărârea [Dobrovitskaya și alții](#), care se referă la 6 cauze distincte.
- Curtea a constatat încălcarea art.3 și art.5 ca urmare a detenției ilegale în condiții inumane și degradante și lipsa asistenței medicale în timpul detenției. Într-o altă cauză CtEDO a constatat violarea art.6 CEDO, respectiv ilegalitatea sentințelor de condamnare a reclamanților pentru că

instanțele de judecată din regiunea transnistreană nu pot fi calificate ca ”tribunale stabilite prin lege”. În privința dnei Dobrovitskaya, CtEDO a constatat încălcarea art.2 Protocolul 2 CEDO – libertatea de circulație, iar interdicția aplicată în regiunea transnistreană de a părăsi acest teritoriu a fost una ilegală. Suplimentar, CtEDO a statuat că reclamantii nu au avut remedii eficiente pentru a se apăra împotriva abuzurilor, astfel fiind încălcat art.13 CEDO. Suma prejudiciilor - 130 550 euro.

Toate sumele menționate mai sus, urmează a fi achitate de Guvernul Federației Ruse.

La 17 septembrie 2019 CtEDO a pronunțat alte 8 hotărâri:

- În cauza [Matcenco](#) CtEDO a statuat încălcarea art.5 §1 CEDO iar detenția reclamantului a fost ilegală, or pretinsul sistem judecătoresc din regiunea transnistreană nu reflectă o tradiție compatibilă cu Convenția. Suma prejudiciilor - 21 500 euro.
- Cauza [Berzan și alții](#) se referă la 10 cauze distincte care au fost conexe de către CtEDO într-o singură hotărâre pentru că violările invocate de reclamantii sunt similare. Astfel, Curtea a constatat încălcarea art.3 ca urmare a condițiilor proaste de detenție, încălcarea art.5 ca urmare a detenției ilegale dispuse de instanțe din regiunea transnistreană, și încălcarea art.13 ca urmare a lipsei remediilor eficiente în protecția drepturilor încălcate. Suma prejudiciilor - 258750 euro.
- În cauza [Istratiy](#) a fost încălcat art.5 §1 iar detenția reclamantului a fost ilegală, or pretinsul sistem judecătoresc din regiunea transnistreană nu reflectă o tradiție compatibilă cu Convenția. Suma prejudiciilor - 20000 euro.
- În cauza [Babchin](#), CtEDO a statuat că a fost încălcat art. 3, 5, 1 Protocol 1 și art.13 CEDO ca urmare a detenției ilegale în condiții inumane, confiscarea ilegală a averii și lipsa remediilor eficiente. Satisfacția echitabilă a fost rezervată pentru o hotărâre separată.
- În cauza [Iovcev și alții](#) CtEDO a statuat încălcarea prevederilor art.5, art.8 din Convenție precum și art.2 din Protocol 1. Reclamantii sunt profesori, angajați, elevi și părinți din patru instituții de învățământ din regiune: Liceul Teoretic “Lucian Blaga” din Tiraspol; Liceul Teoretic “Mihai Eminescu” din Dubăsari; Liceul Teoretic “Ștefan cel Mare și Sfânt” din Grigoriopol și Gimnaziul din s. Corjova, r-nul Dubăsari. În perioada anilor 2013-2014, reclamantii au fost supuși presiunilor de către structurile de facto din regiunea transnistreană în cadrul unei campanii de hărțuire și intimidare împotriva școlilor moldovenești, subordonate autorităților constituționale. Suma prejudiciilor - 131000 euro.
- În cauza [Untilov](#) CtEDO a constatat încălcarea art.3 și art.13 pentru detenție în condiții proaste și lipsa remediilor eficiente la nivel național. Suma prejudiciilor - 21500 euro.

Toate sumele menționate mai sus, urmează a fi achitate de Guvernul Federației Ruse.

La aceeași dată CtEDO a pronunțat două hotărâri extrem de importante pentru jurisprudența națională. În cauzele [Filin](#) și [Negruță](#), a fost demonstrată colaborarea dintre structurile constituționale și cele de facto din regiunea transnistreană la nivelul structurilor de ordine publică, fapt ce reprezintă un risc sporit la adresa drepturilor omului, garantate de legislația Republicii Moldova și care de fapt trebuie apărute de organele constituționale de drept.

- În cauza [Negruță](#), CtEDO a constatat violarea art. 3, art. 5 precum și art.1 Protocol 1 CEDO pentru că autoritățile constituționale nu au împiedicat reținerea reclamantului de către structurile de facto din stânga Nistrului, care ulterior l-au condamnat, plasat în condiții inumane și degradante și i-au confiscat automobilul. Suma prejudiciilor - 10600 euro urmează a fi achitate de Guvernul Rusei și 6300 euro de Guvernul Moldovei.
- În cauza [Filin](#), CtEDO a constatat violarea art.3, 5 și 13 combinat cu art.3. Curtea a apreciat că reținerea reclamantului de către structurile de facto din regiunea transnistreană pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale ridică o problemă serioasă. În acest context, Guvernul R.Moldova nu a depus suficient efort pentru a împiedica transportarea reclamantului în regiunea transnistreană,

unde a fost privat ilegal de libertate, deținut în condiții inumane și lipsit de remedii efective. Suma prejudiciilor totale este 22000 euro, dintre care 13200 euro urmează a fi achitate de Guvernul Rusiei, iar 8800 euro de Guvernul Republicii Moldova.

La 15 octombrie 2019, CtEDO a pronunțat hotărârea în cauzele [Grama și Dîrul](#). Curtea a constatat violarea art.1 Protocol 1 și art.13 din Convenție ca urmare a confiscării automobilelor reclamantilor de către structurile de facto din regiunea transnistreană, obligarea achitării unor sume de bani pentru recuperarea acestora și lipsa remediilor efective la nivel național. Suma prejudiciilor totale este 9613 euro, ce urmează a fi achitate de Guvernul Federației Ruse.

Cauze comunicate

Pe parcursul anului 2019, CtEDO a comunicat Guvernului Republicii Moldova și Guvernului Federației Ruse cel puțin 11 cauze în care au fost invocate violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

- La 28 martie 2019 a fost comunicată cauza [Pavel Rîbac și Rodina-Agro S.A.](#), care se referă la sancționarea reclamantilor de către administrația regiunii transnistrene pentru desfășurarea unei întruniri pașnice. În fața Curții, reclamantii au invocat violarea articolelor 10 și 11 din Convenție.
- La aceeași dată a fost comunicată cauza [Liubovi Cravcișin și Snejanna Cravcișin](#), care se referă la procedurile judiciare din regiunea transnistreană în urma cărora reclamantii au fost evacuați dintr-un apartament social. În fața Curții, reclamantii au invocat violarea articolelor 6, 8 și art.1 Protocol 1 din Convenție.
- La 2 aprilie 2019, a fost comunicată cauza [Petru Jestcov](#). Cauza se referă la omorul soției reclamantului de către un cetățean rus, locuitor al regiunii transnistrene. După condamnarea făptuitorului de către instanțele de judecată constituționale ale R. Moldova, acestea nu au avut capacitatea să pună în executare sentința de condamnare deoarece condamnatul s-a refugiat în regiunea transnistreană. În fața Curții, reclamantul a invocat violarea art.2 din Convenție.
- La 16 mai 2019 a fost comunicată cauza [Ion Manole și Alexandru Postica](#), care se referă la reținerea reclamantilor pentru mai multe ore la un post de menținere a păcii la data 19 iulie 2005 în apropierea localității Vadul lui Vodă. Pe parcursul reținerii, soldații ruși fără avertisment au deschis nejustificat și ilegal focul din arma automată Kalașnikov, creând pericol real pentru viața și integritatea fizică a zeci de oameni pașnici. În fața Curții, reclamantii au invocat violarea articolelor 3, 5 și 13 din Convenție.
- La aceeași dată a fost comunicată cauza [Oleksandr Lypovchenko](#). Cauza se referă la condamnarea ilegală pentru 3 ani a reclamantului de către structurile de facto din regiunea transnistreană pentru o simplă mențiune făcută în caietul său personal, și anume: „în Transnistria se poate de făcut ordine doar dacă vor fi introduse forțele ONU”. Pe parcursul detenției, reclamantul a fost deținut în condiții inumane și a fost supus tratamentului psihiatric care nu era necesar. În semn de protest, reclamantul s-a aflat mai multe luni în greva foamei, iar din cauza maladiilor sale, dar și a formei de protest, starea sănătății s-a agravat considerabil. În fața Curții, reclamantul a invocat violarea articolelor 3, 5, 6, 13 și 34 din Convenție.
- La 17 iunie 2019 a fost comunicată cauza [Rostom Aslanian](#). Cauza se referă la condamnarea reclamantului de către instanțele de judecată locale pentru refuzul de a fi încorporat în structurile paramilitare din regiunea transnistreană, contrar disponibilității sale de a efectua serviciu de alternativă. În fața Curții, reclamantul a invocat violarea articolelor 9 și 14 din Convenție.
- La 16 septembrie 2019 a fost comunicată cauza [Nikolay Golub](#), care se referă la efectuarea serviciului militar obligatoriu în armata transnistreană. Pe parcursul efectuării serviciului militar, reclamantul a fost forțat să efectueze muncă forțată, fiind limitată libertatea sa de deplasare și pentru lipsa oricăror căi de atac împotriva abuzurilor. În fața Curții s-a invocat violarea articolelor 4, 5 și 13 din Convenție.

- La aceeași dată a fost comunicată cauza [Nina Denisenko](#), care se referă la procedurile judiciare civile din regiunea transnistreană. Ca urmare a acestor proceduri, instanțele de judecată locale au obligat-o pe reclamantă să nu împiedice instalarea în apartamentul său a membrilor familiei fostului proprietar. În fața Curții, reclamanta a invocat violarea art.6 și art.1 Protocol 1 din Convenție.
- La 26 noiembrie 2019 a fost comunicată cauza [Irina Șcerbinina](#). Cauza se referă la concedierea reclamantei și inechitatea procedurilor în fața instanțelor de judecată locale din regiunea transnistreană, invocându-se violarea articolelor 6 și 13 din Convenție.
- La 29 noiembrie 2019 a fost comunicată cauza [Alexei și Dumitru Mirca](#). Cauza se referă la detenția ilegală a reclamantilor și lipsa unor remedii efective împotriva abuzurilor. În fața Curții, reclamantii [au invocat](#) violarea articolelor 3, 5 și 13 din Convenție.
- La 12 decembrie 2019 a fost comunicată cauza [Alexandr Cilei](#), care se referă la detenția reclamantului în perioada 30 ianuarie 2008 – 1 august 2012. În fața Curții, reclamantul a invocat violarea articolelor 5 și 13 din Convenție.

Comitetul de Miniștri

Executarea Hotărârii în cauza [Catan și alții](#) a fost discutată în cadrul reuniunilor Comitetului de Miniștri în perioada [12 – 14 martie 2019](#) și [3 – 5 decembrie 2019](#). Prin [decizia din 5 decembrie 2019](#), Comitetul de Miniștri a constatat că autoritățile ruse nu prezintă timp de 7 ani un plan de acțiuni privind executarea Hotărârii. În acest context, Comitetul de Miniștri a solicitat ferm autorităților ruse să prezinte un plan de acțiuni până la 31 martie 2020. În lipsa unui plan de acțiuni până la această dată, va fi pregătit un proiect de rezoluție provizorie pentru examinare în cadrul reuniuni din iunie 2020.

Secretarul General

În 2019 a fost ales un nou Secretar General al Consiliului Europei. Atât precedentul cât și actuala Secretară Generală, în ultimul raport și respectiv în primul discurs public, au invocat problemele grave privind situația drepturilor omului în [zonele gri](#).

În [Raportul său anual](#), Secretarul General al Consiliului Europei Thorborn Jagland a reiterat problema caracterului închis al acestor teritorii și a accesului restricționat în aceste zone gri. Potrivit acestuia, accesul liber și necondiționat pentru Comisarul pentru Drepturile Omului ar reprezenta un prim pas în vederea protecției drepturilor omului pentru locuitorii acestor teritorii.

Suplimentar, în [discursul său din 2 octombrie 2019](#), noua Secretară Generală Marija Pejčinović Burić a declarat ferm că drepturile omului nu sunt negociabile. Aceasta a continuat ideea lui Thorborn Jagland și a reiterat necesitatea accesului necondiționat pentru instituțiile de monitorizare ale drepturilor omului în zonele gri.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

OSCE este principalul actor internațional colectiv, implicat în procesul de reglementare al problemei transnistrene, inclusiv în promovarea drepturilor omului în acest spațiu al Republicii Moldova. Din aceste considerente, așteptările tuturor sunt pe măsură, cel puțin reieșind din mandatul Misiunii OSCE în Moldova, obținut cu circa 30 ani în urmă.

Astfel, Viceprim-ministrul Cristina Lesnic, la întrevvedere cu Re prezentantul Special al Președinției

în exercițiu a OSCE pentru procesul de reglementare transnistreană Franco Frattini din 11 mai 2019, [a solicitat implicarea activă a OSCE](#) în soluționarea problemelor actuale.

În perioada 08 - 10 octombrie 2019 în Slovacia, s-a desfășurat o nouă reuniune oficială a Conferinței permanente pe probleme politice în procesul de reglementare transnistreană - [formatul de negocieri 5+2](#). La reuniune au fost abordate evoluțiile de implementare a deciziilor protocolare, dar și acțiunile ce urmează.

La sfârșitul anului 2019, miniștrii de externe din cele 57 state membre OSCE au adoptat [Declarația cu privire la procesul de negocieri în format 5+2 privind reglementarea transnistreană](#) prin care se reconfirmă sprijinul pentru eforturile identificării unei soluții pașnice și durabile a conflictului cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova în cadrul frontierelor sale recunoscute pe plan internațional și acordarea unui statut special pentru regiunea transnistreană.

1.4. ADMINISTRAȚIA DE FACTO A REGIUNII TRANSNISTRENE

În anul 2019 am constatat continuarea fenomenului de intensificare a activităților externe ale reprezentanților administrației de facto a regiunii transnistrene.

La 22 ianuarie 2019, la Moscova a fost deschisă ”Fundația pentru dezvoltarea relațiilor sociale și culturale „Transnistria”, care funcționează în realitate ca o ”[Reprezentanță oficială a administrației de facto din regiunea transnistreană în Federația Rusă](#)”.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (MAEIE) [a anunțat](#) convocarea ambasadorului Vasnețov. Diplomatul rus a comunicat că presupusa reprezentanță este o organizație non-profit, înregistrată la Ministerul Justiției care va presta servicii de asistență juridică locuitorilor din regiunea transnistreană aflați pe teritoriul Federației Ruse. În rezultatul solicitării, a apărut [comentariul Ministerului rus de Externe](#) cu explicațiile de rigoare.

Conducătorul fundației a fost numit [Leonid Manakov](#), care în 1996 a fost delegat în Republica Cecenia la Direcția Ministerului rus de Interne, iar din [1997](#) a ocupat funcțiile de prim-adjuțant al pretinsului ministru de interne transnistrean și șef al poliției criminale în pretinsul minister de interne din regiunea transnistreană.

Pe parcursul anului 2019, Leonid Manakov a avut câteva intervenții în cadrul ședințelor de lucru ale instituțiilor ONU, utilizând informații false și manipulative privind situația în stânga Nistrului. Participarea lui a fost posibilă prin intermediul unei organizații necomerciale – ”[Consiliul Internațional al Compatrioților Ruși](#)”, creată în anul 2003, la inițiativa președintelui rus, [Vladimir Putin](#).

În lunile [martie](#), [iulie](#) și [septembrie](#), Manakov a luat cuvânt la Sesiunile Consiliului Drepturilor Omului al ONU, elogiind situația drepturilor omului din regiunea transnistreană a Republicii Moldova. În noiembrie 2019, acesta a participat la [Sesiunea Forumului pentru drepturile minorităților](#), organizată de Consiliul pentru Drepturile Omului al ONU.

Reacția autorităților constituționale ale Republicii Moldova a fost una atât imediată, în [plenul Consiliului pentru Drepturile Omului](#), cât și sub forma unor [comunicate de presă ale MAIE](#). Constatăm faptul că totuși autoritățile constituționale nu au reacționat suficient și eficient, deoarece situația deocamdată nu s-a schimbat.

2. PROBLEME ACTUALE

2.1 DREPTUL LA LIBERTATE ȘI SIGURANȚĂ

Respectarea dreptului la libertate și siguranță în regiunea transnistreană poate fi analizată prin prisma a cel puțin trei aspecte: 1. natura juridică a sistemului judiciar local; 2. cadrul juridic local și temeiurile de arest; 3. alte forme de privare de libertate.

Legitimitatea sistemului judiciar local

La 23 februarie 2016, CtEDO a pronunțat cauza [Mozer vs. Moldova și Rusia](#), una dintre cele mai importante hotărâri în cauzele transnistrene, datorită efectelor imperative privind protecția dreptului la libertatea și siguranța persoanei. Analizând capacitatea sistemului judiciar local din regiunea transnistreană, CtEDO a calificat drept ilegală orice formă de detenție, deoarece sistemul judiciar din acest teritoriu nu reflectă o tradiție juridică compatibilă cu Convenția, iar instanțele locale sunt lipsite de independență și imparțialitate. Astfel, până la schimbarea jurisprudenței, oricare formă de privare de libertate, dispusă de structurile de facto ce controlează regiunea transnistreană a Republicii Moldova, este *ex-officio* ilegală.

Contrar jurisprudenței CtEDO, instanțele de judecată locale continuă să examineze cauze penale și contravenționale și să dispună privarea persoanelor de libertate. [Activitatea judecătorilor raionale în anul 2019](#) poate fi rezumată la următoarele date statistice relevante:

- 1264 de sentințe în privința a 1437 de persoane (numai 8 persoane au fost achitate).
- Aproximativ 55% de cauze se examinează [în procedură specială](#) deoarece învinutul își recunoaște în totalitate vinovăția.
- Din numărul total de persoane condamnate (1429), 616 au fost condamnate la privațiune de libertate;
- Din 7963 cauze contravenționale în care s-ar fi depistat vinovăția persoanei, 1398 de persoane au fost condamnate la arest contravențional (1584 persoane în anul 2018).

Cadrul juridic local defectuos și argumentele insuficiente care stau la baza unui arest reprezintă un alt criteriu ce încălcă grav dreptul la libertate și siguranță în regiunea transnistreană.

Articolul 78 din *Codul local de procedură penală* conține mai multe prevederi defectuoase:

1. Ca regulă generală, arestul se aplică în privința persoanei care ar fi comis o infracțiune ce prevede o pedeapsă de minim 3 ani. Însă, arestul poate fi aplicat și pentru o infracțiune care prevede o pedeapsă până la 3 ani, dacă:
  - bănuitul, învinutul nu are loc permanent de trai pe teritoriul regiunii transnistrene (spre exemplu locuiește pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale);
  - nu este stabilită identitatea acestuia;
  - a încălcat condițiile altor măsuri preventive aplicate în privința sa;
  - s-a eschivat de la organul de urmărire penală sau instanța de judecată.
2. Arestul poate fi aplicat și în privința bănuitolui. Prevederea creează premise pentru arestări abuzive, atunci nu există suficiente probe pentru a înainta acuzarea. O astfel de situație poate fi folosită ca metodă de intimidare a persoanei.
3. În cazul infracțiunilor grave și excepțional de grave, arestul poate fi aplicat doar în baza unui singur temei – gravitatea faptei.
4. Judecătorul din proprie inițiativă poate aplica/prelungi arestul (art 78 și art. 212-1);
5. Potrivit art.79 termenul de arest la faza de urmărire penală poate ajunge până la 18 luni. Potrivit art.212-1 termenul de arest la faza judiciară poate fi de 9 luni. Deci în total, persoana poate fi deținută în arest pe un termen maxim de 27 luni. Acest lucru este posibil, deoarece *Constituția locală* nu stabilește limite temporale aplicării arestului preventiv.

Deși sunt stabilite în *cadrul juridic local* riscurile în privința cărora se justifică arestul preventiv, instanțele de judecată nu le dezvoltă în hotărârile lor. Acestea se limitează la simpla parafrază a temeiurilor și nu fac trimitere la careva probe care ar justifica aplicabilitatea acestor riscuri în anumite cazuri concrete. De asemenea instanțele de judecată nu explică de ce nu e posibilă aplicarea unei măsuri preventive neprivative de libertate.

Existența în cumul a prevederilor locale defectuoase și nemotivarea de către instanțele de judecată determină existența unei rate uriașe de aplicare sau prelungire a arestului preventiv, [inclusiv în 2019](#).

Arestul preventiv examinat de către judecătorii raionale:

- 521 cereri privind aplicarea arestului preventiv (505 în 2018) - admise 503, adică 96,5%.
- 1289 cereri privind prelungirea arestului preventiv (669 în 2018) - admise 1288, adică 99,9%.

Arestul preventiv examinat de către pretinsa judecătorie supremă:

- 97 contestații împotriva încheierii de aplicare a arestului preventiv - 73 au fost menținute, adică 75,2%.
- 87 contestații împotriva încheierii de prelungire a arestului preventiv, 73 au fost menținute, adică 83,9%.

Suplimentar, potrivit datelor prezentate de către [Comitetul de anchetă](#), în 2019 au fost reținute 455 persoane, dintre care au fost arestate 416, adică 92%.

[Împuternicitul local pentru drepturile omului din regiune](#) confirmă în raportul său din 2018 situația aplicării arestului preventiv în cazuri în care acest lucru nu e necesar. Se menționează că frecvent sunt înregistrate cazuri când persoanelor li se aplică măsura preventivă arestul, iar ulterior din anumite considerente cauzele penale se clasează, chiar și pe motive de reabilitare. În anul 2018, în privința a 44 de persoane a fost aplicată măsura preventivă arestul fără a fi necesar acest lucru.

Rata înaltă a aplicării arestului preventiv este confirmată și de Expertul ONU Thomas Hammarberg, care la 5 februarie 2019, și-a prezentat [raportul de follow-up](#) privind respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană. Raportul se concentrează pe situația drepturilor omului, având la bază cea mai recentă vizită a sa, care a avut loc între 28 mai și 1 iunie 2018.

2.2 DREPTUL DE A NU FI SUPUS TORTURII ȘI RELELOR TRATAMENTE

Contrar standardelor internaționale, în regiunea transnistreană nu există o componentă distinctă de infracțiune, care ar incrimina tortura și relele tratamente, iar normele constituționale nu sunt aplicate în acest spațiu. În *Codul penal* noțiunea de "tortură" se regăsește în cadrul a 5 componente de infracțiune, însă doar cu titlu de circumstanță agravantă. Suplimentar, la art. 114 *Cod penal* regăsim chiar și o scurtă explicație a termenului de tortură, dar care nu este completă, or aceasta nu conține unul dintre cele mai importante aspecte: existența subiectului special al infracțiunii.

Lipsa incriminării, dar mai ales inexistența unei astfel de intenții și politici la nivel de administrație, promovează o atitudine superficială în privința fenomenului torturii în regiunea transnistreană. Ca urmare, nici măcar în spațiul public nu apar informații privind pretinsele cazuri de tortură. Or, atât reprezentanții regiunii transnistrene, dar mai ales locuitorii nu percep amploarea, natura și efectele acestui fenomen.

În anul 2019, în spațiul public a existat o singură informație despre presupuse acte de tortură. Este vorba despre o scrisoare care aparent aparține fostului ministru de interne de la Tiraspol - Ghenadie Kuzimiciov, răpit în [iulie 2018](#) de pe teritoriul controlat de autoritățile constituționale ale R. Moldova, care de atunci se află în detenție în regiunea transnistreană. [Scrisoarea descrie fapte de tortură](#) la care a fost supus de către colaboratorii miliției transnistrene și la care ar fi asistat persoane din conducerea ministerului de interne local.

Datele statistice prezentate anual de către instanțele de judecată sau organele de urmărire penală din regiune nu conțin mențiuni privind situația cazurilor de tortură sau rele tratamente. Mai mult, în raportul Împuternicitului local pentru drepturile omului din 2018, există o singură mențiune cu referire la ”tortură” și anume participarea acestuia la un seminar privind interzicerea torturii.

Lipsa cadrului juridic special, a unei statistici oficiale cu privire la cazurile de tortură și lipsa oricăror informații publice despre acest fenomen, nu presupune și lipsa torturii în acest teritoriu. Mai mult ca atât, aceste circumstanțe accentuează o altă problemă gravă – impunitatea.

[Raportul de activitate al Avocatului Poporului în 2018](#) menționează că accesul în locurile privative de libertate din regiunea transnistreană continuă să fie restricționat inclusiv pentru Oficiul Ombudsmanului. Deși a recepționat plângeri cu privire la alegerile de rele tratamente, Avocatului Poporului i-a fost interzis accesul în locurile privative din regiune. Administrația de facto a declarat că drepturile deținuților sunt respectate, refuzând totodată orice discuții la subiect. Potrivit Avocatului Poporului, restricționarea accesului în locurile de detenție din regiunea transnistreană constituie un impediment serios în activitatea de combatere și prevenire a fenomenului torturii.

Un alt aspect al relelor tratamente îl reprezintă detenția în condiții inumane și degradante. Instituțiile de detenție din regiunea transnistreană nu fac parte din sistemul național penitenciar și pot fi considerate [instituții private de detenție](#). Autoritățile constituționale nu au acces liber în aceste instituții, inclusiv organismele internaționale decât cu permisiunea administrației regiunii transnistrene.

Potrivit beneficiarilor Asociației Promo-LEX, infrastructura instituțiilor de detenție din regiunea transnistreană nu s-a schimbat în această perioadă. Acestea se caracterizează prin spații mici, încăperi reci din beton, lipsa ventilației, insuficiența luminii naturale, supraaglomerare, alimentație proastă, umezeală și mușgai, lipsa medicamentelor, îngrijiri medicale neadecvate, decese dubioase etc.

Aceste declarații sunt confirmate inclusiv de informațiile publicate anual de către Împuternicitul local pentru drepturile omului. Pentru că informațiile referitor la anul 2019 nu au fost încă publicate, vom face referință la cifrele publicate în [raportul pentru 2018](#). La 01 ianuarie 2019 în locurile de detenție din regiunea transnistreană erau deținute aproximativ 2202 de persoane - 1867 în baza sentințelor de condamnare și 335 în baza încheierilor de arest preventiv. Nu este cunoscut numărul persoanelor deținute în izolatoarele de detenție provizorie din cadrul secțiilor de miliție. Având în vedere că în regiunea transnistreană potrivit ultimelor estimări, locuiesc cca. 400.000 persoane, rata de încarcerare ar fi de cca.550 de persoane la 100.000 locuitori.

Astfel, situația deținuților în regiunea transnistreană este mai gravă decât cea din [Federația Rusă](#), țara cu cea mai înaltă rată de încarcerare din Europa - 386 de persoane la 100 000 locuitori.

În cel mai recent raport al său, [Expertul ONU Thomas Hammarberg](#) s-a arătat îngrijorat despre condițiile de detenție din penitenciarele din regiunea transnistreană.

Situația medicală din locurile de detenție rămâne precară. Din cauza lipsei de medicamente și neîncrederea în sistemul medical local, deținuții de cele mai dese ori solicită ajutorul rudelor pentru obținerea medicamentelor elementare. Condițiile proaste de detenție reprezintă un factor de agravare a situației medicale pentru deținuți. Insuficiența cadrelor medicale și lipsa unei monitorizări permanente crează premise pentru fenomene negative, inclusiv decese dubioase.

Un caz reprezentativ pentru situația medicală din locurile de detenție este cel al fostului deputat local [Oleg Horjan](#), care astăzi este deținut în Penitenciarul nr.1 din Hlinaia. Acesta a fost condamnat în noiembrie 2018 de către instanțele locale la 4 ani și 6 luni de detenție pentru pretinsa agresare a unui colaborator al miliției. Acuzațiile au legătură cu protestul pe care l-a organizat la [2 iunie 2018 în Tiraspol](#), unde zeci de persoane au fost sancționate cu amendă și arest contravențional, pentru participare la un protest pașnic cu caracter social.

Potrivit informațiilor apărute în spațiul public, în iulie 2019 lui Horjan i-au fost stabilite diagnozele - probleme cardiace, hipertensiune etc. Potrivit rudelor acestuia, sistemul medical din detenție nu are capacitatea de a preveni și mai ales de a reacționa corespunzător în astfel de cazuri.

În decembrie 2019 jurnalista din Tiraspol, Larisa Kalik a lansat publicația ”[Anul tinereții](#)”, care conține mărturiile a 12 tineri despre experiențele lor în pretinsa armată transnistreană. Mărturiile lor confirmă odată în plus faptul că de cele mai multe ori, tinerii din acest teritoriu al Republicii Moldova sunt înrolați forțat în structurile paramilitare, iar condițiile de acolo (alimentare proastă, violențe, extorcări de bani, etc), inclusiv cazuri de tortură și rele tratamente ca rezultat al relațiilor nestatutare între recruți sau între recruți și superiori au devenit lucruri obișnuite. Odată cu publicarea acestui volum, [jurnalista a fost amenințată și hărțuită, reușind să părăsească regiunea transnistreană](#).

În acest context, vom aminti despre [mărturiile lui Alexandr Rjavitin](#) pentru [Radio Europa Liberă](#), care a evadat în 2015 din structurile paramilitare din stânga Nistrului și a relatat detalii privind aplicarea violenței împotriva tinerilor. La sfârșitul anului 2019, Rjavitin și-a vizitat familia în apropiere de Tiraspol, [de unde a dispărut](#). Ulterior, în urma apelurilor societății civile și a îngrijorărilor rudelor sale, [la circa 3 săptămâni din momentul răpirii](#), administrația regiunii recunoaște că tânărul este încarcerat, fiind învinuit de dezertare. În scurt timp, acesta a fost transferat în unitatea militară de unde evadase 4,5 ani în urmă, pentru a executa termenul de înrolare rămas (august 2020). Tentativele de a-l vizita și de a organiza întrevederi cu Alexandr Rjavitin au eșuat, în schimb [presa locală](#) a publicat un material în care el relatează despre condițiile foarte bune din unitatea militară și [faptul că este satisfăcut de situația lui](#).

2.3. LIBERTATEA DE EXPRIMARE ȘI LIBERTATEA DE ASOCIERE

Acțiunile abuzive ale administrației regiunii transnistrene îndreptate [spre restrângerea spațiului societății civile](#) au continuat și în anul 2019.

La 29 martie 2019, [seria infracțiunilor ce atentează la libertatea de exprimare](#) a fost completată cu un nou articol - insultarea Președintelui RMN (art. 316 - 1), care stabilește pedepse dure. Astfel, insultarea publică a pretinsului președinte este pedepsită până la 5 ani privațiune de libertate. Această prevedere este o dovadă în plus că regimul separatist de la Tiraspol are nevoie de metode noi și tot mai severe pentru a restricționa libertatea de exprimare a locuitorilor din teritoriului controlat. [Încarcerarea](#) persoanelor pentru opinii diferite sau pentru critica adusă celor ce administrează un teritoriu, este inadmisibilă și reprezintă o problemă serioasă la adresa drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În august 2019 au apărut știri despre reținerea a două persoane pentru insultarea pretinsului președinte. Pensionarii Tatiana Belova și Serghei Mirovici din Tiraspol în martie 2020 au fost condamnați la 3 ani de privațiune de libertate. În spațiul public nu au existat informații despre situația acestora, astfel că portalul de știri NewsMaker.md a expediat câteva demersuri către structurile locale din regiunea transnistreană. La 20 septembrie 2019 procuratura din regiune [refuză](#) jurnaliștilor accesul la informație, pe motiv că *portalul nu are înregistrare pe teritoriul regiunii transnistrene*.

Tatiana Belova este deținută în Penitenciarul nr.3 din Tiraspol, iar Serghei Mirovici în Penitenciarul nr.1 din Hlinaia. Potrivit constatărilor CtEDO, condițiile de detenție în aceste penitenciare sunt considerate inumane și degradante.

În anul 2019 au continuat atacurile denigratoare în adresa Asociației Promo-LEX. Potrivit *Radiografiei atacurilor asupra organizațiilor societății civile din Republica Moldova, perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2019*, elaborat de [CRJM](#), în 2019, Promo-LEX a fost ținta unei campanii de denigrare de către sursele mass-media din regiunea transnistreană. Potrivit acestui document, de fiecare dată, articolele elaborate au prezentat informații false sau prezentate tendențios despre activitatea Asociației Promo-LEX. Articolele publicate de mass-media din regiunea transnistreană, preluate de unele portaluri media de la Chișinău, au reflectat exclusiv opinia autorului, fără a fi prezentată poziția asociației. Luată în ansamblu, publicarea are drept scop mai degrabă discreditarea imaginii Asociației Promo-LEX și manipularea opiniei publice, decât informarea cititorilor. Portalul de știri "[NP-inform](#)" a fost sursa principală a șirului de articole în care Asociația Promo-LEX a fost vizată. Motivele pentru care avocații sau reprezentanții Promo-LEX rămân fără acces în teritoriul controlat de administrația separatistă de la Tiraspol, iar organizația este în continuare denigrată, probabil sunt faptul că [Promo-LEX a reprezentat și continuă să reprezinte cu succes la CtEDO numeroase victime](#) ale abuzurilor și gravelor încălcări ale drepturilor din regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Potrivit informațiilor prezentate de pretinsul [minister de justiție din Tiraspol](#), în regiunea transnistreană activează în jur de 1234 de organizații necomerciale. Cu toate acestea, libertatea de asociere este restrânsă deoarece structurile de facto locale intimidează, controlează și urmăresc foarte atent activitatea acestora. În atenția publicului, în anii precedenți au apărut informații despre cazuri de implicare brutală a structurilor de facto în activitatea organizațiilor din regiune. Potrivit mai multor [surse](#), în cadrul Universității din Tiraspol există un birou special al serviciilor de securitate locală (MGB), folosit ca spațiu special amenajat pentru interogarea și „profilaxia” studenților.

În 2019 au continuat presiunile asupra Centrului Apriori din Tiraspol. La 14 februarie 2019, contestația acestora a fost respinsă de judecătoria or.Tiraspol, iar la 25 aprilie 2019 [a fost respinsă](#) și de către pretinsa judecătorie supremă. Invocând faptul că prevederile *Legii privind organizațiile necomerciale* contravin *Constituției*, Centrul Apriori a sesizat *Curtea Constituțională locală*, care la [26 septembrie 2019](#) a refuzat să o primească spre examinare. Ulterior, Centrul Apriori a depus o plângere la CtEDO, însă situația organizației rămâne una incertă, deoarece potrivit legislației locale, procuratura și instanțele de judecată locale au posibilitatea de a înceta activitatea Centrului în orice moment.

2.4 VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Violența în familie este o problemă socială, care aduce atingere gravă drepturilor și libertăților fundamentale ale unui număr tot mai mare de persoane. În regiunea transnistreană nu există cadrul legal ce ar reglementa problema violenței în familie. Localitățile din stânga Nistrului și mun. Bender se află în afara controlului constituțional, ceea ce înseamnă că victimele violenței în familie din acest spațiu nu pot beneficia de o protecție efectivă din partea statului. Lipsa unui cadru normativ adecvat nu permite colectarea datelor privind violența în familie din acest teritoriu. Astfel, singurele surse de colectare și analiză a datelor sunt ONG-urile care prestează pentru victime servicii de asistență psihologică, socială și juridică.

Lipsa unui cadru normativ local privind violența în familie

Deși Republica Moldova are prevederi speciale privind prevenirea și combaterea violenței în familie, acestea nu sunt aplicate în stânga Nistrului. Conform legislației naționale, victimele violenței în familie pot beneficia de măsuri de protecție: instituite prin intermediul ordinului de restricție de urgență, emis de poliție, pentru maxim 10 zile și/sau prin intermediul ordonanței de protecție emise de instanțele de judecată, pentru o perioadă de maxim 90 zile. Totodată, agresorii sunt trași la răspundere contravențională sau penală, în funcție de gravitatea faptelor, atât pentru săvârșirea actelor de violență cât și pentru încălcarea măsurilor de protecție instituite în favoarea victimelor. Deoarece autoritățile constituționale nu au acces în regiunea transnistreană, victimele violenței în familie rămân fără protecția necesară, iar agresorii, de cele mai multe ori rămân nepedepsiți pentru faptele lor.

Astfel, un caz de violență în familie în regiunea transnistreană, de regulă, se sfârșește fie cu izolarea făptuitorului pe un anumit termen, în dependență de gradul și consecințele leziunii, fie cu determinarea la împăcare sau victima este forțată de circumstanțe să părăsească domiciliul. Cazurile care implică violența în familie sunt tratate și pedepsite în baza prevederilor *Codului penal* sau *Codul contravențional*. Faptele sunt calificate potrivit prevederilor referitoare la tentativă de omor, omor, vătămări grave sau medii ale integrității corporale sau a sănătății și alte infracțiuni similare. Cazurile de violență fizică soldate cu leziuni ușoare care au provocat vătămarea sănătății până la 21 de zile sunt sancționate contravențional, în timp ce actele de violență fizică soldate cu leziuni ușoare care nu provoacă vătămarea sănătății, rămân nesancționate.

Potrivit [raportului alternativ](#) privind implementarea Convenției privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei, elaborat de organizații necomerciale din regiunea transnistreană în anul 2019, chiar și atunci când agresorii poartă răspundere conform *Codului contravențional*, instanțele din regiune, de obicei, aplică pedeapsa amenzii pentru agresori. Majoritatea familiilor administrează o gospodărie comună, ceea ce înseamnă că amenda este plătită din bugetul comun, iar uneori, însăși victima este nevoită să o achite, fiind singura care aduce bani familiei. Majoritatea victimelor, în lipsa unui mecanism eficient, ezită să apeleze după ajutorul organelor locale, ținând cont de specificul procedurilor și/sau de umilințele din cadrul anchetei sau procesului judiciar. Conform sondajului „Violența domestică în Transnistria: rata de prevalență și profilul” din 2019, realizat de Centrul Resonance, reiese că 66% dintre femeile care au fost supuse actelor de violență în familie nu s-au adresat după ajutor. Motivele au fost următoarele: rușine; frica stigmatizării sociale; necunoașterea prevederilor și procedurilor juridice sau pur și simplu din cauza lipsei de încredere în sistem (doar câteva ONG-uri din regiune se ocupă de această problemă, iar administrația regiunii nu oferă nici un serviciu).

Insuficiența serviciilor pentru victimele violenței în familie

În februarie 2015, [Centrul Resonance](#), cu sprijinul PNUD Moldova și al Guvernului Lichtenstein, a înființat într-un spațiu închiriat primul [adăpost temporar](#) pentru victimele violenței în familie și victimele traficului de ființe umane. Totodată, au inițiat discuții cu administrația regiunii, privind înființarea unui adăpost temporar. Drept urmare, în iunie 2019 a fost lansat, la Tiraspol, noul centru de plasament pentru victime, clădirea fiind oferită gratuit de administrația regiunii transnistrene și renovată cu sprijinul financiar al UE și PNUD Moldova. Astfel, din 2015 până în 2019, 132 de femei și copii au beneficiat de plasament temporar.

În același timp, în regiune există patru centre de zi pentru victimele violenței în familie, care oferă consiliere psihologică, juridică și socială femeilor victime ale violenței în familie. În 2019 din cauza lipsei de finanțare doar unu și-a mai continuat activitatea.

Deși nu există un cadru normativ local, în august 2019 a fost adoptată [Instrucțiunea pentru organizarea activităților ofițerilor afacerilor interne în domeniul violenței în familie](#). Conform Instrucțiunii, ofițerul de miliție, care comunică cu victima, trebuie să o informeze despre activitatea Centrului Resonance și despre serviciile care pot fi oferite de centru. Instrucțiunea conține și un chestionar de evaluare a riscurilor care urmează a fi completat de milițienii ieșiți la fața locului. Dacă, conform chestionarului, nivelul de risc va fi ridicat sau mediu, ofițerul va trebui să informeze victima despre un eventual sprijin social și va elabora un plan de siguranță cu ea. Totodată, cu acordul victimei, datele despre cazul său vor fi transmise centrului de criză, iar angajații centrului vor contacta și vor oferi ajutorul necesar victimei. Urmare a aplicării Instrucțiunii în 2019, 20 victime ale violenței în familie au fost redirecționate la centru.

Totodată, vom menționa faptul că victimele violenței în familie din regiunea transnistreană pot beneficia de plasament temporar și servicii gratuite în cadrul organizațiilor care activează în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie din dreapta Nistrului.

Violența în familie continuă a fi una dintre cele mai grave probleme ale drepturilor omului în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană. În stânga Nistrului, victimele nu pot beneficia de măsuri de protecție, de alte servicii și garanții necesare, deoarece în regiune acestea nu există, nefiind reglementate de legislația locală. Astfel, victimele violenței în familie nu beneficiază de protecție, nu dispun de un recurs efectiv în fața instanțelor, organelor de drept sau altor instituții constituționale. Or, dacă victimele violenței în familie, de principiu, s-ar adresa autorităților constituționale pentru obținerea ordinului de restricție de urgență și/sau a unei ordonanțe de protecție, aceste măsuri de protecție nu vor putea fi executate în regiunea transnistreană, din cauza lipsei controlului efectiv asupra acestui teritoriu.

2.5 DREPTURILE ELECTORALE (DREPTUL DE A ALEGE SI DE A FI ALES)

În Republica Moldova în anul 2019 au fost organizate trei scrutine, în care cetățenii au avut posibilitatea de a-și realiza drepturile electorale: alegerile parlamentare, alegerile locale generale și alegerile parlamentare noi. Alegătorii din regiunea transnistreană au participat la vot în cadrul alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 și a celor parlamentare noi din 20 octombrie 2019.

[Alegerile parlamentare din 24 februarie 2019](#) au semnat primul scrutin desfășurat în baza unui sistem electoral mixt. Astfel, pentru prima dată cetățenii Republicii Moldova domiciliați în regiunea transnistreană și-au delegat doi reprezentanți în Parlamentul țării, în baza circumscripțiilor uninominale (CU) nr.47 și nr.48.

Organizarea alegerilor parlamentare. Problema organizării alegerilor în regiunea transnistreană a reprezentat permanent o provocare pentru autoritățile constituționale, care nu au putut crea condiții nici de data aceasta pentru organizarea votării în estul țării, fiind deschise secții de votare în localitățile limitrofe, controlate de autoritățile constituționale. Din numărul total de 2 143 de secții de votare (SV) constituite pe întreg teritoriul țării, 47 au fost destinate alegătorilor din regiunea transnistreană: CU 47 – 22 SV și CU 48 – 25 SV.

La scrutinele precedente, majoritatea secțiilor de votare erau deschise în localitățile în care există puncte de trecere a liniei administrative, pentru a facilita deplasarea și participarea neorganizată a alegătorilor la alegeri. Însă, la 12 februarie 2019, cu doar 12 zile înainte de ziua alegerilor, doar 34% (16 secții de votare din totalul de 47 constituite) au rămas amplasate geografic în apropiere de punctele de trecere.

Hotărârea Comisiei Electorale Centrale (CEC) de reamplasare a circa 66% din secțiile de votare constituite pentru alegătorii din regiunea transnistreană a fost efectuată în afara termenului legal. Mai mult ca atât, modificarea tardivă a făcut dificilă informarea corectă a alegătorilor despre locația secțiilor. Implicit, a fost afectată deplasarea benevolă și solitară a alegătorilor la secțiile de votare din cadrul acestor două circumscripții, dar a favorizat transportarea organizată a alegătorilor. Cel mai probabil, această modificare ad-hoc a amplasării secțiilor de votare a influențat și situația candidaților pentru aceste circumscripții, având în vedere necesitatea informării potențialilor alegători, în condițiile în care activități de campanie electorală în regiune practic nu au fost observate de către Promo-LEX. Impactul modificării locației secțiilor de votare poate fi ușor observat în baza rezultatelor indicate în procesele-verbale de totalizare a rezultatelor din ziua alegerilor. La 8 secții de votare din totalul de 47 nu a participat niciun alegător. În cadrul a 4 secții de votare la alegeri au participat cumulativ doar 14 alegători. În concluzie, 12 din 47 din secțiile de votare deschise pentru alegătorii din regiunea transnistreană au avut mai mult un caracter formal, decât axat pe respectarea dreptului de a alege.

Înregistrarea candidaților. În CU nr. 47 și 48 au fost înregistrați câte 7 candidați. În același timp, menționăm că în aceste circumscripții au fost emise cele mai multe hotărâri de respingere a înregistrării concurenților: CU nr. 47 - 4 și CU nr. 48 – 6.

Campania electorală. Potrivit Misiunii de Observare Promo-LEX, numărul ridicat de candidați înregistrați în cursă, nu a influențat creșterea numărului de activități de campanie electorală, ele fiind practic inexistente.

În același timp au fost observate cazuri de blocare a activităților de campanie electorală desfășurate în regiunea transnistreană, chiar și acele cazuri izolate atestate de observatori. La data de 17 februarie 2019, aproximativ la ora 14:00, candidatul independent Alexei Frunze s-a deplasat în s. Delacău, raionul Grigoriopol, intenționând să desfășoare o întrunire electorală cu alegătorii. În scurt timp, la fața locului s-au prezentat reprezentanții structurilor de facto, au reținut candidatul și au plecat într-o direcție necunoscută. Ulterior a fost constatat că acesta a fost somat să părăsească regiunea, fiindu-i interzisă agitația electorală pe teritoriul controlat de ei.

Activismul alegătorilor. Atestăm o creștere continuă a numărului de alegători domiciliați în regiunea transnistreană. La 10 decembrie 2018 au fost atestați 230.233 alegători, comparativ cu 226.448 atestați la 31 martie 2018, adică în creștere cu 3.785 alegători. La alegeri din februarie 2019 au participat 36.696 alegători (CU 47 - 17.336 și CU 48 - 19.360), iar pentru circumscripția națională 37.257 alegători, adică la scrutin au participat peste 16% din alegătorii domiciliați în regiunea transnistreană a Republicii Molova.

Incidente în ziua alegerilor. Cu referire la ziua alegerilor, după numărul de cazuri de transportare organizată a alegătorilor, 60 dintre acestea (cca 49%) se referă la secțiile de votare din cele 2 circumscripții constituite pentru regiunea transnistreană. Din perspectiva numărului de unități de transport implicate, secțiile de votare din circumscripțiile 47 și 48 se detașează net de celelalte secții de votare, circa 264 unități de transport, majoritatea din ele fiind autobuze și microbuze.

Suplimentar la incidentele documentate de Misiunea de Observare Promo-LEX, au fost documentate abateri de către CUC și Misiunea OSCE în Moldova.

- La data de 21 februarie 2019, grănicerii transnistreni au reținut personalul secției de votare 48/10 și au examinat abuziv dispozitivele tehnice acordate de către Comisia Electorală Centrală în scopuri de serviciu.
- În aceeași zi, reprezentanții Misiunii OSCE, au identificat un post mobil de grăniceri între mun. Tighina și s.Varnița, nefiind reflectat în raport de către observatorii militari din motivul tergiversării de către reprezentanții Tiraspolului a deplasării lor la fața locului.
- La 24 februarie 2019 au fost instalate posturi mobile de grăniceri în s.Corjova, Dubăsari și în apropierea s.Varnița, Anenii Noi.
- La aceeași dată a fost blocată trecerea în intrarea în mun.Tighina a funcționarilor electorali ce transportau urna mobilă în instituțiile penitenciare din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Delegația autorităților constituționale în CUC a atras atenția că, abuzurile au fost tolerate și nu au fost documentate corespunzător din cauza atitudinii neconstructive a reprezentanților militari din partea administrației de facto dar și ai Federației Ruse, care blochează activitatea observatorilor militari.

Confirmarea rezultatelor. La 9 martie 2019, Curtea Constituțională a confirmat rezultatele alegerilor din 24 februarie 2019 și a validat mandatele de deputat ale candidaților independenți Oleinic Alexandr (CU 47) și Melnic Viorel (CU 48).

Alegerile parlamentare noi din 20 octombrie 2020. La 26 iulie 2019 Parlamentul Republicii Moldova a luat act de demisia lui Viorel Melnic, deputat independent, ales în CU 48. În context, la 20 octombrie 2019, concomitent cu alegerile locale generale, au fost organizate alegeri parlamentare noi în patru circumscripții uninominale, printre care și CU 48. Până la data alegerilor, înregistrarea a patru concurenți electorali a fost respinsă din motivul insuficienței de semnături valabile. În final au fost înregistrați 5 candidați (cu 2 mai puțin decât în cadrul alegerilor ordinare), dintre care 3 delegați de formațiuni politice și 2 candidați independenți.

Similar scrutinului din 24 februarie 2019, observatorii Promo-LEX nu au identificat și raportat careva acțiuni ale concurenților electorali de promovare a platformelor lor politice în stânga Nistrului.

În ziua alegerilor observatorii Promo-LEX nu au raportat situații de transportare organizată a alegătorilor, similare scrutinului din 24 februarie 2019. Probabil, inclusiv, din acest considerent, numărul de alegători a fost unul relativ scăzut – 1207 (comparativ cu 19.360 la alegerile ordinare). De remarcat că în cazul a 5 secții de votare nu a fost înregistrat nici un alegător.

Pe baza proceselor-verbale cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor parlamentare noi din circumscripțiile uninominale, CEC a atribuit mandatul de deputat în Parlamentul Republicii Moldova candidatului Vitalii Evtodiev (PSRM), iar ulterior, la 31 octombrie 2019, Curtea Constituțională l-a validat.

ÎN CONCLUZIE, asigurarea, realizarea și valorificarea drepturilor electorale ale cetățenilor Republicii Moldova din regiunea transnistreană rămâne a fi o problemă nesoluționată de autoritățile constituționale. Mai mult ca atât, lipsa oricăror posibilități de a desfășura o campanie electorală autentică și de a organiza întruniri cu alegătorii, reprezintă o problemă pentru calitatea votului conștient.

În același timp, considerăm că oportunitatea de a avea proprii reprezentanți în legislativul Republicii Moldova nu a fost valorificată. Analizând activitatea deputaților aleși în circumscripțiile uninominale respective, începând cu data confirmării rezultatelor alegerilor și până la finele anului 2019, nu am constatat implicarea lor în activități de promovare sau protecție a drepturilor omului în regiunea transnistreană. Nu au fost observate condamnări publice ale cazurilor grave de încălcare a drepturilor omului din regiunea transnistreană, întâlniri cu locuitorii regiunii transnistrene și documentarea problemelor locale și nici nu au fost inițiate dezbateri sau discuții privind inițiative legislative pe domenii ce se referă situația locuitorilor din acest teritoriu sau la protecția intereselor acestora.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Evenimentele din 2019 nu au schimbat situația privind drepturile omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Problemele cu care se confruntă locuitorii de aici sunt ignorate, devenind specifice și sistemice. Marea lor majoritate nu se limitează în timp și nu au fost rezolvate pe parcursul deceniilor. Datorită circumstanțelor și intereselor politice, acest teritoriu rămâne unul izolat și practic închis pentru orice acțiuni de informare, apărare și monitorizare autentică a situației drepturilor omului. Libertatea de exprimare, libertatea întrunirilor și de asociere, accesul la informație, dreptul la respectarea vieții private sau dreptul la un remediu eficient sunt declarative în acest spațiu. Orice efort sau tentativă de a face uz de libertățile și drepturile fundamentale sunt imediat obstrucționate, blamate și oprite de un sistem represiv ce controlează foarte bine activitatea, declarațiile și acțiunile locuitorilor regiunii. Accesul jurnaliștilor, avocaților, experților sau a diplomaților în acest teritoriu este restricționat, iar informațiile pentru aceștia sunt verificate și dozate pentru a păstra acest status quo care durează de cca.30 ani.

Drept rezultat, acest teritoriu rămâne practic închis pentru instituțiile de monitorizare a drepturilor omului, iar populația de aici nu se poate bucura de garanții sau proceduri elementare de apărare a drepturilor lor. Numeroasele documente și mecanisme naționale, regionale sau internaționale rămân pur declarative, formale și inaccesibile pentru victimele abuzurilor care au loc în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, dar și din alte zone de conflict din spațiul post-sovietic.

Situația în acest teritoriu al Republicii Moldova nu poate fi practic monitorizată liber de către organizații specializate. Activitatea de apărare și promovare a drepturilor omului este considerată una cu caracter politic și respectiv trebuie reglementată și verificată de administrația locală a regiunii, adică de grupurile de persoane care controlează teritoriul. În aceste circumstanțe, activitatea organizațiilor neguvernamentale din regiune este permisă și încurajată numai dacă este inofensivă pentru administrația regiunii. Tematica drepturilor omului nu este "la modă" ori este abordată formal, inclusiv de autoritățile constituționale sau unele instituții internaționale relevante, care justifică lipsa rezultatelor cu procesul politic de negocieri.

Problema drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova rămâne una dintre marile restanțe ale actorilor relevanți, implicați în procesul de soluționare a ecuației transnistrene. Dialogul politic exclude practic orice elemente ce ar viza monitorizarea situației reale în acest teritoriu și ignoră cu desăvârșire cazurile de încălcare a drepturilor omului, inclusiv cele constatate prin Hotărâri ale CtEDO. Deși Curtea de la Strasbourg a emis deja 35 Hotărâri în care constată grave probleme privind garantarea și respectarea drepturilor fundamentale, autoritățile constituționale, Federația Rusă și OSCE ignoră faptul că pentru numeroase victime violările continuă. Platformele care ar fi relevante pentru identificarea soluțiilor durabile și eficiente ar fi, în opinia noastră, formatul 5+2 și grupurile de lucru. Însă, o scurtă analiză a informațiilor privind activitatea acestor platforme ne arată un caracter lipsit de orice conținut, fiind prezentate formalizat și de o manieră inconsecventă. De regulă, subiectele sunt abordate mai mult pentru protocol, regăsindu-se ulterior în interpretare diferită în comunicatele de presă de la Chișinău și Tiraspol. Vom insista asupra faptului că acestea, deocamdată, nu au nici un impact pozitiv pentru victimele abuzurilor sau locuitorii regiunii.

Situația descrisă dezvoltă de fapt eșecul autorităților constituționale dar și al altor actori implicați în procesul de negocieri și măsuri de sporire a încrederii (Confidence Building Measures). În mod regretabil, vom menționa că au fost diplomați de rang înalt care au promovat idea că drepturile omului

pot fi promovate și apărute în regiune numai după finalizarea negocierilor politice. Asociația Promo-LEX a insistat asupra faptului că o astfel de abordare este incorectă, deoarece drepturile oamenilor nu pot fi negociate. Mai mult, în ultimii ani s-a insistat pe idea că aspectele ce țin de drepturile omului au un caracter politic, care la rândul lor nu pot fi incluse în discuții, deoarece fac parte din coșul 2 de pe agenda procesului de negocieri. Pe parcursul ultimilor ani, periodic, sunt organizate de către OSCE întrevederi în formatul 5+2, care de fiecare dată se limitează la aceleași mesaje optimiste despre reiterarea necesității avansării în procesul de negocieri, inclusiv speranța că vor fi organizate discuții în toate cele 3 coșuri. Din perspectiva apărătorilor drepturilor omului, politizarea drepturilor și libertăților fundamentale sau negocierea drepturilor omului este un lucru inadmisibil.

Atât formatul dialogului cât și conținutul subiectelor sunt politizate și exclud practic aspectele privind prioritizarea garanțiilor reale ale drepturilor omului, fiind simulate procese și discuții ”diplomactice” interminabile, urmate de retorică și replici diferite pe malurile Nistrului. Acestea nu pot contribui la căutarea unor soluții eficiente pentru fiecare caz în parte. Dimpotrivă, simularea procesului de negocieri fără perspectivă și conținut clar, contribuie la păstrarea situației în acest spațiu, fapt care convine unor actori implicați, însă cu siguranță nu convine locuitorilor regiunii transnistrene și ai celor din zona de securitate, ale căror drepturi sunt ignorate de cca 30 ani.

KGB transnistrean, în aprilie 2015, a interzis accesul Asociației Promo-LEX în regiune și de atunci numărul cazurilor raportate și a fenomenelor privind încălcarea drepturilor omului a scăzut. Cu siguranță nu este vorba despre o îmbunătățire a situației privind respectarea drepturilor fundamentale. Probabil, miza administrației de la Tiraspol a fost excluderea posibilităților de monitorizare profesionistă a situației și limitarea activității apărătorilor drepturilor omului și a avocaților Promo-LEX în acest teritoriu. În lipsa unei monitorizări libere și independente, este practic imposibilă aprecierea reală a situației și respectiv identificarea unor soluții eficiente care ar contribui la identificarea unor recomandări menite să oprească abuzurile și să ofere garanții minime și reale pentru respectarea drepturilor fundamentale. Guvernului și autorităților Republicii Moldova de fapt le revine responsabilitatea de jure pentru situația drepturilor omului în regiunea transnistreană. Lipsa și imposibilitatea unui control efectiv nu eliberează în totalitate autoritățile constituționale de responsabilitate. În acest sens, CtEDO în numeroasele Hotărâri ale sale pe cauze din Transnistria a explicat foarte clar care este responsabilitatea și care sunt obligațiile pozitive ale Statului Republica Moldova. Constatăm însă, că eforturile autorităților constituționale, din perspectiva noastră, nu sunt suficiente și nici în măsură să garanteze respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în teritoriul necontrolat de acestea dar și în Zona de Securitate. Republica Moldova, după cca 30 ani încă nu are o viziune clară asupra modului în care poate influența pozitiv situația drepturilor omului în acest teritoriu. Guvernul nu are nici măcar un mecanism elementar de protecție a persoanelor care au devenit victime ale abuzurilor și solicită suport din partea organelor statului. De asemenea, Republica Moldova nu a dat curs numeroaselor demersuri din partea societății civile de a crea o platformă de discuții tematice, care ar avea drept sarcină să identifice propuneri viabile pentru rezolvarea unor probleme concrete. Astfel, acțiunile autorităților constituționale rămân în continuare sporadice, ineficiente și fără impact real sau de lungă durată pentru populația regiunii transnistrene și ai Zonei de Securitate.

De cele mai multe ori, acțiunile și rezultatele eforturilor descrise, reprezintă niște reacții întârziate, ineficiente și de natură temporară (de moment) la abuzurile sau încălcările drepturilor omului în regiune. Deseori, acțiunile administrației de facto de la Tiraspol sunt bine planificate și realizate cu rea voință. Acestea, vor continua comportamentul de sfidare a drepturilor omului, dacă autoritățile constituționale vor continua să acționeze ineficient. Guvernul Republicii Moldova trebuie să consulte mediul academic și societatea civilă, să identifice propuneri eficiente pe care să le înainteze insistent partenerilor internaționali pentru a fi susținute în vederea unui impact pozitiv și imediat asupra drepturilor și libertăților fundamentale în regiunea transnistreană. De asemenea, este necesar un

instrument de protecție și reabilitare a victimelor încălcărilor drepturilor omului, care solicită sprijin și celor care nu pot reveni în regiunea transnistreană a R.Moldova.

Desfășurarea exercițiilor militare, acordarea ajutoarelor economice tradiționale și vizitele oficialilor ruși confirmă existența unei influențe continue și pe parcursul anului 2019 a Federației Ruse în regiunea transnistreană. Mai mult, declarațiile oferite de către oficialii ruși, fie la Tiraspol, fie la Moscova privind ajutorul necondiționat al regiunii transnistrene, precum și decorarea reprezentanților structurilor paramilitare din regiunea transnistreană de către Ministrul rus al Apărării sunt acțiuni lucruri incompatibile cu calitatea de mediator al Federației Ruse în formatul de negocieri 5+2, dar mai ales sunt contrare dreptului internațional.

Printre organizațiile internaționale, instituțiile Consiliului Europei au înregistrat cele mai numeroase și eficiente acțiuni cu referire la situația drepturilor omului în regiunea transnistreană. Secretarul General a reiterat necesitatea monitorizării situației drepturilor omului în zonele gri, inclusiv regiunea transnistreană. Comitetul de Miniștri a cerut Federației Ruse prezinte un plan concret de executare a hotărârii în cauza Catan și alții (dosarul școlilor). CtEDO a pronunțat 16 hotărâri în 34 de cauze transnistrene în care au fost constatate următoarele probleme grave: condiții inumane de detenție, privări ilegale de libertate, ingerințe nejustificate în dreptul la proprietate, la educație, în viața privată și libertatea de circulație.

Numărul mare de hotărâri pronunțate de CtEDO într-un an însă nu reflectă nici pe de parte situația reală a drepturilor omului în regiunea transnistreană. Or, din cauza intimidărilor permanente, numărul persoanelor care se decid și apelează la mecanismele internaționale este mult mai mic decât numărul victimelor abuzurilor. Chiar dacă hotărârile Curții pronunțate în 2019 se referă la cazuri din perioada anilor 2005-2014, situația drepturilor omului în regiune nu este diferită, fapt ce confirmă stagnarea procesului de negocieri și lipsa oricărui impact pozitiv asupra situației drepturilor omului în regiunea transnistreană. Promo-LEX reiterează faptul că regiunea transnistreană nu este proprietatea privată a unui grup de persoane, ci un teritoriu în care locuiesc oameni ale căror drepturi și libertăți trebuie să fie promovate și respectate în egală măsură.

În 2019, autorii raportului au apreciat unele eforturi ale Guvernului R.Moldova pentru locuitorii din stânga Nistrului și cei din Zona de Securitate, însă consideră că acestea au rămas la un nivel redus, în comparație cu numeroasele probleme invocate și a celor cu care se confruntă cetățenii zilnic. Spre exemplu, obiectivele [PNADO](#), ce se referă la drepturile locuitorilor regiunii transnistrene, au rămas nerealizate, iar situația școlilor din regiune subordonate autorităților constituționale a rămas la fel. Problemele grave relatate în anii precedenți și constatate în Hotărârea CtEDO Catan ș.a. vs Federația Rusă și R.Moldova au rămas nesoluționate. E necesară o implicare mai activă a tuturor instituțiilor relevante ale statului în vederea executării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului în regiunea transnistreană. Autoritățile constituționale nu documentează și nu intervin eficient în apărarea persoanelor ale căror drepturi sunt încălcate de reprezentanții administrației din Tiraspol. Implicarea activă și eficientă în soluționarea cazurilor de încălcare gravă a drepturilor omului sau reabilitare a victimelor, precum și adoptarea unor măsuri de protecție pentru persoanele care nu se mai pot întoarce în stânga Nistrului.

O situație complicată rămâne problema asigurării liberei circulații. Deși Acordul moldo-rus din 1992 garantează libera circulație a bunurilor, serviciilor și a persoanelor, numeroasele posturi de control, împiedică libertatea circulației și încalcă drepturile locuitorilor și a agenților economici din acest spațiu. Într-o situație complicată continuă să se afle locuitorii de pe platoul Cocieri. Pe timp de iarnă, uneori localitățile Cocieri, Vasilevca sau Molovata rămân izolate și sunt necesare eforturi suplimentare pentru deblocarea situației.

Guvernul menține Programul activităților de reintegrare a țării, destinat susținerii unor activități menite să promoveze și să faciliteze reintegrarea țării. De regulă, astfel de activități sunt implementate în Zona de Securitate. Considerăm că acest buget trebuie să crească, inclusiv prin atragerea de fonduri de la partenerii internaționali de dezvoltare ai Republicii Moldova. Printre prioritățile Programului, ar trebui să se regăsească și activități din domeniul drepturilor omului;

Problema recunoașterii sau certificării actelor de stare civilă afectează un număr foarte mare de cetățeni ai Republicii Moldova care locuiesc în regiunea transnistreană. În vederea rezolvării unor probleme la acest capitol, în 2019 au fost aprobate “Instrucțiuni privind certificarea faptelor de stare civilă produse și consemnate în localitățile din stânga Nistrului și în municipiul Bender”;

Populația din Stânga Nistrului, în mare parte, rămâne fără acces la sursele de informare din Republica Moldova, inclusiv cele oficiale. Eforturile și poziția autorităților constituționale nu sunt cunoscute, locuitorii acestui teritoriu fiind deseori dezinformați despre evenimentele care au loc. Sursele locale din Tiraspol nu respectă regulile și principiile jurnalistice moderne și prezintă informațiile tendențios, unilateral și incomplet;

În 2019 la Moscova a fost deschisă o presupusă reprezentanță oficială a administrației de la Tiraspol, în frunte cu un fost angajat al MAI din Federația Rusă, Leonid Manakov. Ulterior, acesta a avut câteva intervenții în cadrul unor instituții ale ONU, însă reacția autorităților Republicii Moldova nu a fost una eficientă. Reacția pe moment nu este una suficientă, dacă problema sesizată rămâne nerezolvată. Autoritățile constituționale trebuie să insiste până la rezolvarea problemelor invocate în apelurile lor sau discutate cu Ambasadorul rus, invitat la Ministerul de Externe pentru explicații.

Acțiunile și comportamentul administrației de la Tiraspol afectează atât drepturile și interesele locuitorilor din teritoriul controlat de aceasta cât și ale celor din Zona de Securitate. Recomandăm autorităților constituționale să documenteze toate incidentele din Zona de Securitate și să propună măsuri eficiente. Activitatea CUC trebuie eficientizată, în timp ce opinia publică are nevoie de informații actualizate despre situația și incidentele care au loc.

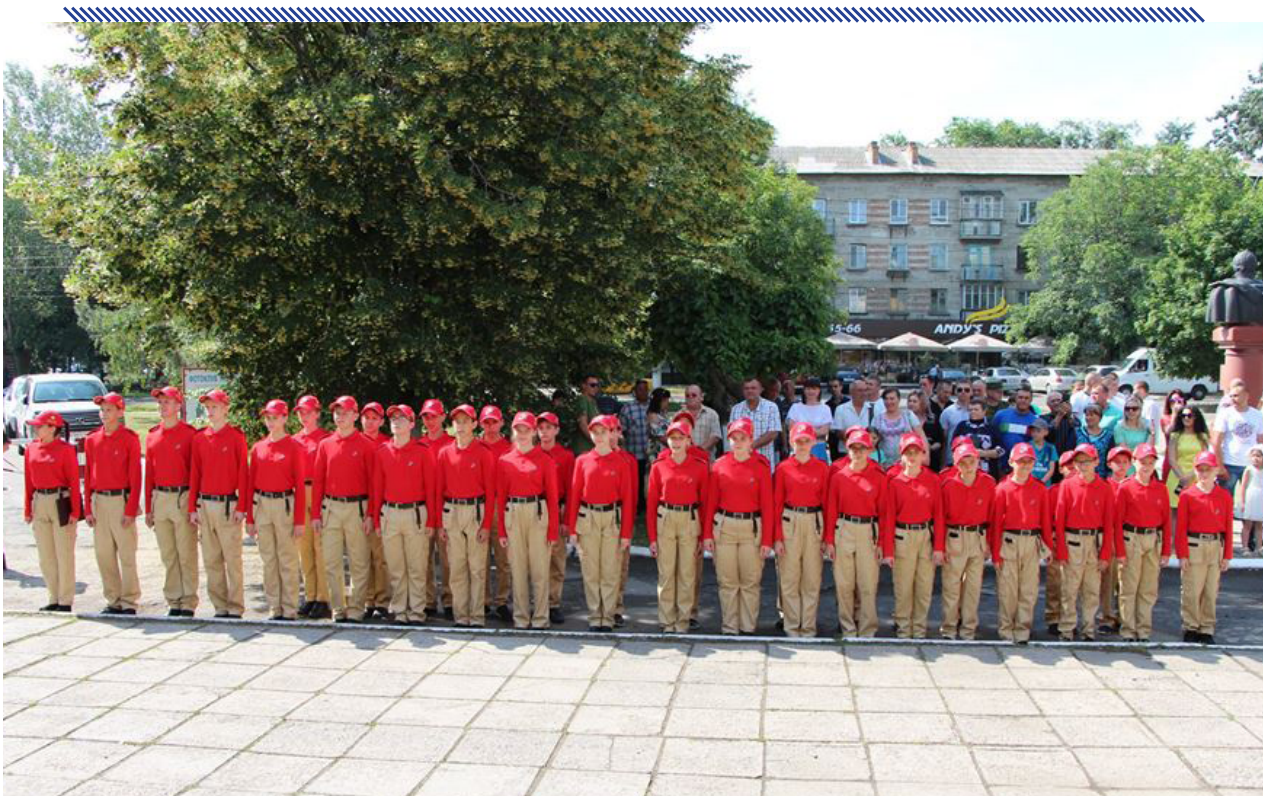
Promo-LEX salută alegerea a 2 deputați în Parlamentul Republicii Moldova de către cetățenii din regiunea transnistreană, însă problemele identificate la alegerile precedente trebuie discutate în vederea asigurării condițiilor egale pentru alegători și candidați. În primul rând sunt necesare eforturi care ar asigura un vot conștient pentru toți alegătorii din acest teritoriu și ar preveni coruperea alegătorilor sau transportarea lor organizată.

Autoritățile constituționale trebuie să depășească etapa măsurilor cu caracter temporar și să își concentreze eforturile spre prevenirea și rezolvarea unor probleme sistemice. De asemenea, trebuie elaborat un set de reguli și proceduri uniforme și clare, valabile și executorii pentru toate structurile statului la nivel local și central. Totodată, este necesară elaborarea unui set de măsuri în vederea eradicării și combaterii fenomenului impunității în Transnistria. Argumentul de bază pentru aceste propuneri este faptul că marea majoritate a locuitorilor de aici sunt cetățeni ai Republicii Moldova, inclusiv persoanele care comit încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Respectiv, aceștia ar trebui să beneficieze de tratament egal din partea Statului.

Ministrul Apărării al Federației Ruse, Serghei Șoigu decorează militarii ruși dislocați în regiunea transnistreană, dar și militari din structurile paramilitare locale

Trupele Ruse (GOTR), implică copiii din regiunea transnistreană a Republicii Moldova în acțiuni „educative” și „patriotice”

Sursa: <https://novostipmr.com/ru>

Leonid Manakov ține un discurs la Sesiunea Consiliului Drepturilor Omului al ONU, 19 martie 2019

Sursa: www.webtv.un.org

Pretinsa reprezentanță a regiunii transnistrene la Moscova a fost deschisă la 22 ianuarie 2019

Sursa: www.president.gospmr.org

Exerciții militare efectuate de către Grupul Operativ al Trupelor Ruse (GOTR)

Sursa: www.function.mil.ru

Promo - LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Cauzele Promo-LEX la CtEDO în 2019

În 2019, avocații Promo-LEX au gestionat la Curtea Europeană a Drepturilor Omului

111
cauze

68 de cauze se referă la violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană

În 37 de cauze, Înalta Curte a pronunțat

17
hotărâri

13 hotărâri se referă la cauze privind violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană

Numarul beneficiarilor reprezentați de Promo-LEX (în cele 17 hotărâri)

148
persoane

58 de beneficiari sunt din regiunea transnistreană.

Despăgubiri acordate de CtEDO

Suma despăgubirilor acordate în cauzele reprezentate de avocații Promo-LEX este de:

715.347 EURO

din care 691.137 EURO în cauze ce vizează violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană (15.100 EURO urmează a fi achitați de către Republica Moldova, iar 676.037 EURO de către Federația Rusă).

Mai multe despre Promo-LEX găsiți pe

www.promolex.md

@promolex.md

@promolex

@asociația_promolex

Infografic: Rezultatele Asociației Promo-LEX la CtEDO în 2019

Sursa: www.promolex.md

Адвокат Монаков Л.А.

Манаков Леонид Афанасьевич

Родился 8 мая 1945 года в г. Киселевске Кемеровской области. В 1962 году окончил среднюю образовательную школу г. Киселевска. С 1962 по 1964 годы работал на шахте. В период с 1964 по 1967 г. г. проходил срочную службу в рядах Советской Армии (группа войск в Германии). В мае 1968 г. был принят на службу в органы внутренних дел г. Киселевска. Более 9 лет служил на различных должностях в уголовном розыске УВД Кемеровского облисполкома.

В 1974 г. окончил Томский государственный университет им В.В. Куйбышева по специальности «правовед». В 1977 г. на конкурсной основе был избран старшим преподавателем кафедры уголовного права и процесса Кемеровского комитета, в связи с чем прервал службу в правоохранительных органах.

В 1981г. перешел на работу в Кемеровскую областную прокуратуру. С 1984 г. назначен прокурором следственного отдела прокуратуры Псковской области. По решению облисполкома в августе 1986 года направлен на следственную работу в УВД Псковской области. В 1989 году назначен на должность начальника следствия УВД Псковской области.

В 1995 г. - Ассоциированный член Международной академии акмеологических наук. На его счету ряд научных статей по проблемам тактики, методики раскрытия и расследования преступлений.

В 1996 году находился в служебной командировке в составе Временного Управления МВД в Чеченской Республике, выполняя обязанности по обеспечению режима чрезвычайного положения, борьбе с незаконными вооруженными формированиями и восстановлению конституционного порядка.

В мае 1997 г. назначен на должность первого заместителя министра внутренних дел ПМР, начальник криминальной милиции МВД ПМР.

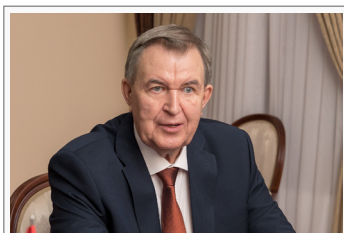
За период службы в органах внутренних дел был удостоен нагрудного знака «Отличник милиции», медалей «За безупречную службу» III, II, I степеней, медали «Ветеран труда», ордена «Трудовая слава» и других наград.

С 2000 г. по настоящее время – адвокат, вице президент Гильдии Российских адвокатов, советник министра внутренних дел ПМР по правовым вопросам. Удостоен звания почетный адвокат России.

Biografia lui Leonid Manakov, conducătorul pretinsei reprezentanțe a regiunii transnistrene la Moscova

Официальное Представительство ПМР в Москве возглавит Леонид Манаков

16/01/19

Официальное Представительство Приднестровской Молдавской Республики в Российской Федерации возглавит Леонид Манаков. На эту должность он назначен Указом Президента ПМР.

Кандидатура Леонида Манакова была утверждена комиссией Верховного Совета ПМР по международным связям.

Напомним. Представительство Приднестровья в РФ планируется открыть в этом месяце в центре Москвы, на Новом Арбате, у знаменитого Дома Книги. Оно будет работать в первую очередь для приднестровских граждан. В частности, защищать интересы приднестровцев, находящихся в России.

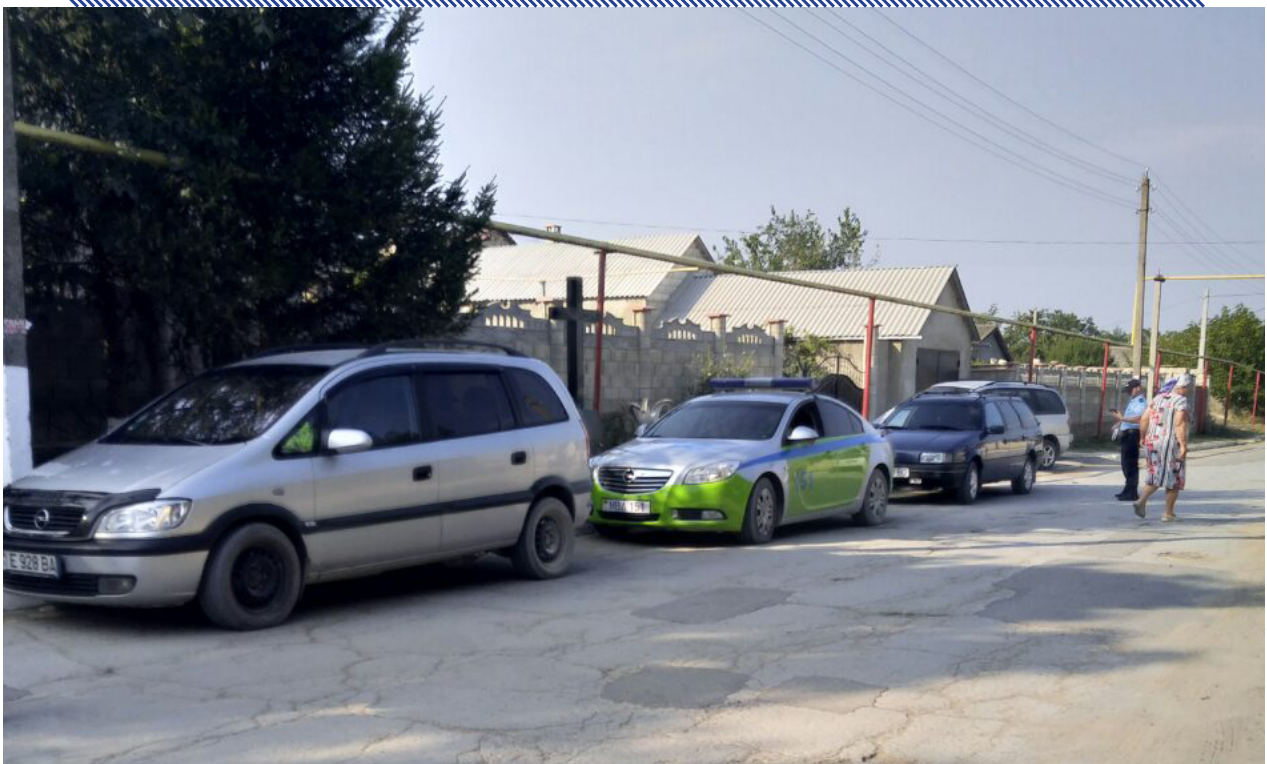
Отметим, что пункт о создании представительства ПМР за рубежом есть в Стратегии развития Приднестровья на ближайшие 8 лет.

(<http://mid.gospmr.org/sites/default/files/image/2019/01/050055055052053.jpg>)

Справка ИА «Новости Приднестровья»: Манаков Леонид Афанасьевич родился 8 мая 1945 года в Киселевске Кемеровской области. В 1962 году окончил городскую среднюю образовательную школу.

С 1962 по 1964 годы работал на шахте. В период с 1964 по 1967 гг. проходил срочную службу в рядах Советской Армии (группа войск в Германии). В мае 1968 года был принят на службу в органы внутренних дел Киселевска. Более 9 лет служил на различных должностях в уголовном розыске УВД Кемеровского облисполкома.

В 1974 году окончил Томский государственный университет им В.В. Куйбышева по специальности «правовед». В 1977 на конкурсной основе был избран старшим преподавателем кафедры уголовного права и процесса Кемеровского комитета, в связи с чем прервал службу в правоохранительных органах.

Nici un careu de început de an școlar fără supravegherea miliției pentru profesorii și elevii gimnaziile din Roghi și Corjova, aflate în regiunea transnistreană

Starea sediului Liceului Teoretic "Evrîka" din Râbnița care nu poate fi utilizat

Starea unor terenuri agricole amplasate dupa traseul Râbnița-Tiraspol